

Рушьбеи Смыр

Слабашья

Ажәеинраала ғыцқәа

Акәа – 2008 ш.

Апост Рушьбеи Смыр иажэсинараала сыцкэа рсизга ашэкэы «Слабашья» уаанза итижхьоу ишэкэкэа хазыртэаауа, Ес-аамта иара иацу ахатэ дунси илацшхэаа иштэзоу, уи изцэырнаго агэтахэыцра паулақэа аазырцшуа шэкэуп. Арака сизгоуп, апост иара игэалаказаарақэси, иааикэаршаны имоапысуа, аңсуа ицэтэыму аказшья баапсқэа зцу ахтысқэа дшырғагылои зныцшуа ажэсинараалақэа жэпакы.

Апост зегь ихьаауп. Ихьаа анымцшыр ауам иреиамтагы. Иара убас абри ашэкэы иагэылоуп, аңстазаара угэазырцхо, ашыжь шарейцш ицкыоу, азаза разнышкэа реицш иразоу алирикатэ жэсинараала хазынақэа мачымкэа.

Насгы ихэатэуп, Рушьбеи Смыр ишэкэы еыц «Слабашья» апхья, 2005 шықэсазы итыцыз ишэкэы «Абжьы» Д.И. Гэлиа ихыз зху Ахэынтқарратэ премиа аиура ишапсахаз.

Еазэ иламоашья абаолатэра ссир змоу апост Рушьбеи Смыр иреиамтақэа ироуз ахэшбара ҳарак иднахэало, уажэтэи ашэкэы еыц атыцра иаргэыртэо апоэзия абзиабасэси автори наунагза шэсигымхарц хаххэоит атыжыоцагы.

Еыхэа иацэа еыхэак...

Ускан смацын, шыта акыр цит,
Саби хэыц-хафыхаак...
Ҳашта ацыхэан снахыцшит,
Еыхэа иацэа еыхэак.
Акыркыырбыжь насыхьшит,
Еыхэа иацэа еыхэак.

Кыр сөөидасит, аамта шэтит,
Ижэбац чкэына фыхак.
Абла разкэа снартацшит,
Еыхэа иацэа еыхэак.
Ахы чкэыртыл сыхьнашыит,
Еыхэа иацэа еыхэак.

Нас уи азкэахь сыццакит,
Исымазамкэа цсыхэак.
Гэра аёазамызт, апыркэцэ скит,
Еыхэа иацэа еыхэак.
Цсаатэ ҳасабла сама иприт,
Еыхэа иацэа еыхэак.

Иаапсазом, нас иагьажэзом,
Иакэныҳэазаап ныхак.

Урти кырцхи ирыцешөазом,
Өыхәа иацәа өыхәак.
Саңбал хьшөашөагь захьзазом,
Өыхәа иацәа өыхәак.

Гәыграк нагоуп, хьаакәак шьуп, –
Гәтыха наза, гәтыхак.
Амацөысқәа ахәда ихшьуп,
Өыхәа иацәа өыхәак.
Сашәа агәашьамхуп, иакөнуп,
Өыхәа иацәа өыхәак!

...Аҳаҳаира, хьзы азыңшуп,
Өыхәа иацәа өыхәак!..

Анцәа иацәоуп

Анцәа иацәоуп, мза каңхара, анцәа иацәоуп!
Анцәа ибартоуп, амаалықьцәа сгәаца ртәартоуп!
Сашәа зыргоуп, сажәа еихсығьым, анцәа ихамтоуп!
Анцәа ихамта лахьынцоуп уи, – анцәа ихәамтоуп!

Ахьыр-хьырхәа зыхьк хәытхәытуеит, ахьыр-
хьырхәа,
Са сшөагөышьоит азө даагөамцны цьа дағыр хәа.
Лаамта лгәыцак пхәызбак днеиуеит, атрыгө-
трыгөхәа,
Ан лгара ашьтыбжь ааоуеит адрьгө-дрьгөхәа.

Гөыжәла-гөыцөгьа иабцар башоуп, изтыркәашам,
Амат ашхам абыз иқөызтып, иазкәашам.
Амышьтацөгьагь ицям илаңш изангашам,
Ашьыцыюгы мап, ишьыцра уизаргашам.

Ахөыр-хөырхәа цшахаак асуеит, ахөыр-хөырхәа,
Сшөоит уи қөыцқөак амбазакәа цьа ирхөыр хәа.
Абгарымцқәа сөамацөысуеит – уааццакы хәа,
Ухәхьза ма, узаҳхьымзаргь уаалацөкөы хәа.

Анцәа иатәоуп, азәгы дцәуам, анцәа иатәоуп!
Сара сгәыграгы схаууам, амәәкәа атоуп!
Зыхәра мжыжкыз ихәа ихыгоуп, иаха дшатоуп!
Аетым хәыч еа блакала уаха дгәәтоуп!

...Анцәа иатәоуп!

Сцәашы

Ацых ыкәха ицоит,
Зиасшәа икашышы.
Уцәажәашәа збоит,
Соашьома, сцәашы?

Убла разкәа ҫымт,
Сыблакәа рыгәзуеит.
Сқала маза-хымт,
Гәалакәак азоит.

Ҳаи абааҫсы, ҳаит,—
Накәҫыстын аҫша.
Сажәәкәа амаҳаит,
Иамҳәазеит сыгәшәа.

Сызацәра сзыгом,
Сзамәәкәа аашышы!
Имбылуа деикәхом,
Ус ами, сцәашы?

Ты-сарсарк уарцар,
Хәаазам, анцәа иныс.

Улоақ – сара сьбар,
Умцабз – сыхтыс.

Мацзак уаалацәкәит,
Иаалыркъан маза.
Гәыграк снахьыцшит,
Накза, хараза.

Хәыцрашәк рәышәшәоит,
Ацстхәақәа хышьшы.
Усцәынцәар хәа сшәоит,
Хәи абаа, сцәашы.

Асаркьалқәа

Диит – аатдыркьоит уанилакь асаркьалқәа,
Абар, уа узы иҕыцу цьоук иртәыз акәалқәа.
Лакта хаак уаныхәоит, лакта цәгьак ухьцәуоит,
Цшаласык нацхацо, ауртқәа ухауыуоит.

Умоақәа урнуп, – инеинкьоит асаркьалқәа,
Еитархәоит: уанзышо, уанылбаардо амалқәа.
Уабцъар анеитцаз, уанкаҳаз, уангыло,
Уцәуабжь анааюуа, насыцк ануцыло.

Дымфаст хәа ихәхәоит уаныцслак асаркьалқәа,
Нас кәыбак... ацәымыгқәа... ажыгақәа...
агәалқәа...

Адгьыл ушьтызхуазгьы сыпхоит, инышәхоит,
Аацынтәи абгьыцқәа тагалан ибгьыжәхоит.

...Хазхьымзо, – иҕеыз, аха иахзеизымго цәыцоуп,
Ииуа зегь ҳацсаанза асаркьал быжықәа хьыцоуп.

* * *

Итатәоуп уажә азиа пшьяала,
Уака бғыц хәыцқәак хыңсалоуп.
Ацых иаламзас са сгәала,
Сыкәа унтала хәа исхынхалоуп.

Ицегь сыжәәан зылакәымзеи?
Амра игылазгы ашәахәа ацым.
Схьаа неикәыскырц изурызеи?
Сыхәрабғыцым, сышьхардацым.

Бажәк инасуеит атыгә-тыгәхәа,
Ацларкәукә акы аңхьазошәа.
Сгәы иснаҗоит акыгә-кыгәхәа,
Скәыба цәымық аларцошәа.

Ичырчыруеит цыск насхала,
Ацла ахықәцәан цшак уазыруеит.
Сгәала сцәуеит сара схала,
Иара сгәалагы са сацәуеит.

Ҙамара

(Шьякрыл-пха Ҙамара илызкуп)

Бара аиҗамс, бара акара, наунагза сышьыжь шара,
Бара сиецәахә икыду, иазымхәәуа аамта
еикәшара.

Бара сажәа, бара сабцъар, бара икамхазо
сбаагәара,
Бара сахкәажә, бара скәыбца, бара сынарха,
Ҙамара.

Сыжәлар кәакык ианыкәацалаз, азәгы игәалакәа
анизымхәоз,
Бара ақәыцшза, зыгәагырала ҳарқар нагакәа
ирхықәхәоз.
Шьямхы кәада игәы шытызхуаз, кәарма-кәарма
азкәа еицызхуаз,
Ацых лашьцаә маза-аргама агәытракәа рыцқәа
фызхуаз.

Буалуашон: сышьтышәымхын, инасхысны уао
дыхәнашам,
Сыбла ачыц еипш сыззыразу сыжәлар гәакыа
зынза ибашам.

Иааилахазаргы иааилахэыцып, икоу гэарымто
калшам,
Сшьа кэармақэа ирылагыла, ҳаи цыоушьт, агэнаҳа
карцашам.

Аха ибхэоз заҳауадаз, цыоук роашьан, еа цыоук
аахэан,
Ибзышьтымхоз ахы цаҳэцаҳэ гэыроазамызт, цыоук
рзы гэхэан.
«Такэажэык арахь дзышьтазеи?» – рыжэтэ
еимырдахон иоахан,
Ажэоан артқэа рыгэра азымго, ипшыин аблақэа
тырхахэн.

Ус акэгэышьоуп, усоуп, усоуп Нартаа дуззақэагь
аамтала,
Дырзыхгомызт рашья гэхья, ирапызгоз зхацарала.
Урт шақантэ еиқэирхахьазеи, шақа ихигахьаз
хатала,
Аха акала ихэ мшьакэа, дтадырхеит реицбы
рнапала.

Ус акэгэышьоуп, Қыалышьбеигы – зыбжы
ахыоуаз Ацсынтэыла,
Зыжэлэр рынарха иазхэыцуаз кэығарыла, гыла-
цсыла.

Ацша ацарта-аарта здыруаз, ҳазбахэ назгоз
изацкыла,
Хатцак дцэырымцит дзыхьчашаз, илгагэышьеит
чархэарыла.

Ус акэгэышьоуп, Алакэаба хэшэла дшыин акгы
ициуам хэа,
Уи дыкэанатц Ацсынтэыла, иахтаху кэацар иуам
хэа.
Нас дызпырызгаз аацэажэеит: деилкаазамызт
жэлэр драған хэа,
Урт инрымардеит ацсуаак: уи дышэеимыз
аабыхьан хэа.

Ус акэгэышьоуп, хгэаҳэанзамкэа иаалыркыаны
цшацэгьак асит,
Аха «сыжэлэр шэа шэхаткы» хэа Владислав
ибжы хлымхэ интасит.
Апыза ипыза дынхэпызан, амца кыоуқад хима
далсит,
Аха хыирак ахэ ззымшьаз, реынеидкылан цыоук
игэтасит.

Ас хара амхэыцрақэа роума хрыцхарақэа зегь
зыхкыазгы?
Алушта, Алуцкара, Пшада наунагза изхэцхазгы?
Царыхэынза изымпыцакыз – уахь цыэкэбаршэа
хзынкабазгы,

Хара хмачхо, хтэыла еитцало, уацсөык азна
хзеизынхазгы?

Артқәа роума быңсы ацамтаз бара ибгәырөөоз,
Тамара?

Артқәа роума быңсы ацамтаз бара
ибзышьтымхуаз, Тамара?

Ахьымзг иацалаз цьоук роума бара ибхәыцуаз,
Тамара?

Уаҕа бжыда хлахынцоума бара ибцәуаз,
Тамара?

Бара зәыцәаара лашароу, бара сдакья-уаз,
Тамара,

Бара зиашара зқашаноу, бара сылагырз, Тамара.

Бара зшьала хәпсқәа ғызхыз, бара сынасып,
Тамара,

Бара сыхәрашәа зырәыцыз, бара сыхәра тып,
Тамара.

2005 ш.

Атак

*(Зыпсҕазаара иалцхьоу Аҕсны афьрхаца,
сашья – Витали Смыр, иҕоузеи хтэылаә хәа
дгәәтеиуа ҕхызла дызбон)*

Иҕоузеи хтэылаә, ишәцашьоузеи ухәама?
Хәи абаапс, шәартарак гәәтаны ухәхәама?

Сгәыграқәа хацзыркыз сымәа еитцалоуп,
Сыбызшәа рыцхагы кәакк икәацалоуп.

Уғынаха хәлаанзагы хәшәак уахашам,
Атәым иахынхалаз дагызлам, дагышам.

Хәпсадгыл рхыбуеит уажә аншпацәа рыла,
Аиашья даахәоуп, дырәашьоуп агәыла.

Кәицк инамытәхәа цьоук амцақәа «еикәырцоит»,
Кәрышькәак нарәушьыр, ақәыцьмагы укәырцоит.

Аиоызцәа нагақәа асал рыбжәацалоуп,
Ахьшькәа напхаца акәраанқәа хыртәалоуп.

Ахыццышәкәә иҳалыргаз зцыхаз иахәаанза,
Хәхәхәтгас ишьтырхит цьоук хәхәрақәә ғаанза.

Зымгәәкәә зиааиз ахацашәә рзырхәөит,
Зыламыс зныхәхәу нымәәцәс дхьырхәөит.

Ххәкәйтра аныгәжәәжәөз жьә-царкьашәә ибналөз,
«Ргәымшәара» җыхәит еикәибәцә ианхалөз.

Ех, хара еснагь хәзтиуаз урт атыцкәә,
Хырғәғәәганы ишьтырхит итымкьазо атыпкәә.

Ажәала мацара урт ацтақәә хырцоит,
Цьоук нак имәахыркьөит, цьоук ацха еицш
инхырцоит.

Ех, сашья рыцха, ара аиаша зыхьзугьы,
Амц ауп, аиааира уцәагар ишымцугьы.

Дыроегьых хәизымхәыцуа амәан хәанҗәсит,
Хәшьцәә иахьзыхьцыз нак хнарыгәтәсит.

Бцяр зымбазацыз акәкәәхәә еиҗәхысуеит,
Уи гәәзтарц зыпхыкәу ирымбошәә
еилацәкәысуеит.

Хәцсра рацәахәит хара арака хира ацкьыс,
Атәымкәә еиҗәхәит еиҗә ара хара хәцкьыс.

Акгы ыкам арыжәтәкәә ирчычазгы ирыхәө,
Цьоукы-цьоук арәашьеит ирыларцо, изыхо.

Хәжәлар аганахь, амалахь ихьарцшуп,
Хәнызхуаз ирыхәләччо рымәәкәә мәә-мшуп.

Цьоук цәәжәөит: хәрцеипшыр абәжәкәәгы
шәтлоит хәә,
Цьмакәәоушәә хнарыцатәә ахахәкәә ххәлоит хәә.

Цьоук гәамцуеит, цьоук лафуеит, цьоук баша
илеиәеиуеит,
Шәәидгыл хәикәшәырха хәә хбираккәә гәәтәиуеит.

Ех, сашья рыцха, шакацьяра ужьазеи,
Угәы тбаа ус баша шакацьяра иушазеи?!

Мышкы зны иҳәхьзап хәә жәәахырла узцагылөз,
Угага әәәцхәәтәкәә ихырхәәны иуцылөз.

Зны-зынла нак инасаәслоит срымбошәә,
Рьәхәара уахәөм, әжәеицшьяа ицыркьөушәә.

Иахьгылаша игылам, иахьцәуатәу еиныркьөит,
Хыхь иргәәцхәп хәә цьоук рышхам нархыркьөит.

Сара снеихәгәышьөит уәә схяаа имырбазакәә,
Скахаргы сгыларгы схы ламыркәзакәә.

Тыгъла сырзымхэынчеит, малла сырзаамхэеит,
Сиашара зыхьугъы сыбыз рызэфамхэеит.

Ех, сашья рыцха, ушпамчыдоу – уака,
Ех, сашья рыцха, ушпагэакуа – уака.

Уака хазхылтыз, хаикэазааз – уака,
Хашьеиҳаб зхысыбжь зергашэаз – уака.

Унапала иурееиз, хшья иалтызгы – уака,
Иувыршьяаз уқэлацэа, уфызцэагы – уака.

Сара абацэа рыгэынқра сзатцымгэо сацоуп,
Сара анацэа рыхэҳэара сзатцымгэо сацоуп.

Исцэызыз зегы-зегь шэыпсы хаакэа срыцоуп,
Имиц зегы-зегь рыепныхэақэа срыцоуп.

Исзымхэацгы сацоуп, – наунагза сгэытха,
Схьяакэа удырцэуар хэа сшэоит сашья рыцха.

...Унышэынтра сакэшоит.

2005 ш.

Агарақэа

Агарақэа моасма – избазом,
Ртыгъқэа ззынхаз таньқлыхуп.
Пыхья еипш ашэак сарпхазом,
Сгэы азыбжак тыхуп, иныхуп.

Ан даеакала деырбоит,
Ипшэмара бжоуп ушьта ахаца.
Харгы хтаньқлыххар хэа сшэоит,
Ахэычы рацэа абацеи, иабаца?

Ех, агэыхэпыхш даеакын,
Еакы амчын, хазын иара агьама.
Уажэ хшы-жэлак рқэақэан иркын,
Рееитаркит иазогы аргама.

Агарақэа аақсама – ицысзом,
Иабакоу ацытэа гэабанқэа?
Ифыцу мхарак уаниазом,
Хапқэоуп изеипшнысшьало хханқэа.

Сыбызшэагь шэартыхт уажэы,
Ианыкамла изгарцуаз агара.

Иажәгәышьеит са скаба, скәымжәы,
Җаирызқәагы игәһааргоит җлакара.

Уназыҗһыогь маҗхт: умәахыҗ,
Амәан ус, дәыҗсшәак науарҗәоит.
Избоит сара сабацәа җһыз,
Ишәырзуа закәызеи җәа еибарҗәәоит.

Агарақәа гәаама – иҗысзом,
Сһыҗһырҗа аһыҗһырҗа убра акәын.
Җһыһа еиҗш ашәак сарҗһазом,
Уи ныҗәаҗһызк аҗын, иҗақын.

Сандуцәагы нхеит хараза,
Ашәышықәса анаәсаһь – изышза.
Саҗсуара җшуп иууаза,
Иҗыцәаауа амра еиҗш ицәышза.

...Агарақәа хәгәышьоуп, ихәуп,
Изҗымгәазо җынчрак рҗеиҗшха.
Җаҗуанқәа рҗны аҗсһыхра иәәуп,
Аһьира хлаҗшыдақәа иреиҗшха.

Сышәтыц

Аҗша ашьтыбһь харантә иуаҗама?
Сышәтыц, угәамцуашәа збоит.
Угәыҗрақәа сгәы җшқа еиҗш иһама?
Җшһаала сынҗәамҗагы ааскьоит.
Сызухәазом, хһаақәак сыртәуп,
Маһьана саһыыкоугь разҗуп.

Аһьҗақәа иужәыз мыҗхәума?
Узсыхәаҗшуеи улаһь еиқәҗа?
Закәызеи нас җоыҗһегь җаицхәума?
Акоума наҗ-наҗ җлаһьынҗа?
Уара ааҗын дырәегьых ушәҗуеит,
Са сашәақәа ааныһьны сбылуеит.

...Сышәтыц суфәырц уҗахума?

Ацых

Ацых, ацых маза хымт,
Зегы ирыцгәо зынза җымт.
Гәыҗреи гәтыхақәеи – рдунеи,
Хәыцреи гәыргъареи – рдунеи.

Амзеи аецәеи – рдунеи,
Ашәеи анацәеи – рдунеи.
Цыхы адыдреи – рдунеи,
Гәыхы урадеи – рдунеи.

Ацых, ацых маза хымт,
Зегы ирыцгәо зынза җымт.
Гъычреи гәнаҳареи – рдунеи,
Җыжәреи каҳареи – рдунеи.

Амци анагзеи – рдунеи,
Ажәреи ақкәынреи – рдунеи.
Хымхәыц цаҗақәа – рдунеи,
Гъәызба нагақәа – рдунеи.

Ацых, ацых маза хымт,
Зегы ирыцгәо зынза җымт.

Лакәи лафхәареи – рдунеи,
Чареи қафуреи – рдунеи.

Ех, анымцәара – адунеи,
Ех, ағыцәара – адунеи.
Сыччеи сцәуареи – рдунеи,
Сымәеи сөы уареи – рдунеи,

...Самцаршәуп...

Кәыбча

Иухы Кәыбча, иухы?
Схәыцра хәашькәа ухыысма?
Сымчымхарей сгәыхы,
Ахьта цәгья еицш иулсма?

Саатракны укыуцәуеит,
Аха атзамцкәа уцырцуам.
Саацсара سخауыуеит,
Уара уахь сыздәылцуам.

Сеидру слахьынца-моа?..
Аха ухы аасшышыызтгы...
Иааурбзатгы сзамоа...
Убла снартапшыызтгы...

Иудырузей урткәа,
Сыхәазаргы хәшәык еицш...
Алашьцара гәымтәкәа,
Сцырцыргы агыгшәыг реицш...

...Сызацәра سخакыруеит,
Уи ағгәышьоуп сныхра.

Саатраә сла уазыруеит,
Ицаакәкәалоит сгәыгра.

Иухы, Кәыбча, иухы?
Уажә зегь улсма ахьта еицш?
Сара схыхы сгәыхы,
Сыртакуп абахта еицш.

* * *

Абна акны схала снатэоит,
Скараха, уаха насыламкэа.
Икыдхаеа ажэоан сэатэоит,
Амахэқэа рыцьымшьқэа ирылыкэкэа,
Аха амра ашэахэала сарбоит,
Сабоит уи еакала зегь рылымкаа.
Хьшыцбақэак рышьтақэа рқоит,
Сыблақэа реырқсақоит, сыблақэа.
...Ихыкьасо ажэоан сэатэоит.

Аацынтэи ацых

Дгыли жэоани ирынихьада,
Ас шэахэала еилахэаны?
Избахьада мшэан уахада,
Ас иқэыпшны, ипшзаны?!

Зегь пхашья-пхацарак иацоуп,
Зегьы агэырғьара рэахэхэуп.
Уа радеда, амза тацоуп!
Амра – ицэырхамгац махэуп!

* * *

Адәеиужьқәа адәышәтқәа иртәуп,
Еибырхәоишь уа рыхқәа ахьеиларкуа?
Жәәан агәыхәңы ссақәа хтуп,
Реилақьқәа абарцәахишь, реилақьқәа?

Амза хазы амала инхеит,
Пхарак аздәықәымцәо иналкааны.
Ароаш бжы сыхьаца иқәхеит,
Итәмханда ахарт еиңш иналкяны.

* * *

Сахәәеуеит сыңсы,
Срықәынцәоит адәқәа.
Ашьхарахь – асы,
Агаәахь – ақәа.

Сашәақәа сызхәом,
Сгәаца интәшәит.
Быччабыжь сызхом,
Ғнакала сажәит.

Амахә еиңш схьыссы,
Срыцоуп сгәыроақәа.
Ашьхарахь – асы,
Агаәахь – ақәа.

Насаз быстахым,
Настәи дәәакуп.
Зиецә абла зхым,
Заацәаны дыблуп.

Скарахт, бааласы,
Срылоуп аңшақәа.
Ашьхарахь – асы,
Агаәахь – ақәа.

* * *

Даѳуп уи бысцәхихырц, даѳуп,
Иашәақәа шытихуеит.
Сара ацәқәырц цыхлымқәа сырхуп,
Сышықәсқәа снырхуеит.

Бтасцәахуеит сгәыгра маза,
Бибартамхартә уаха.
Аха уақагы иажәа анбыхьза,
Уи имазам гәнаха.

Ускан ақша еипш сыхәхәаны,
Быхьыз неитасхәап.
Насшәа сәарахь саахынхәны,
Сыбжьала сәыкнасхап.

* * *

Имацәысуеит.
Ажәсан иацы ааста илақәуп.
Ақамаф еипш сыхәра снафьысуеит,
Кәынацас гәыграк ськәнуп.
Ақсаатәқәа неилысуеит,
Ашәтыц тыпқак илзыпшуп,
Бгыцқәак неихьысуеит.
Адуinei зегь зхылцыз разқуп.
Ақамаф еипш сыхәра снафьысуеит.
Итамбазо зы-цқак сапнуп.
Ашьыжь аапшын имацәысуеит,
Аапнуп.

* * *

Аңша кәанда схахәкәа ахәоит,
Сыкәа ажәабжык танахәоит.
Акы анаосан еакы иит,
Акы наскьаган еак хынхәит.

Аецә рахкәажәра рчапшьоит,
Хыхьза рыцкьара рыхьчоит.
Ацәкәырп ашьтыбжь аргазом,
Еимак-еиҕак уахазом.

Цәыркьа-цәырас абгарымтц,
Абгарымтц хәыч гәыроа-хымтц!
Маза хымтуп акәара,
Ныкәа-ныкәа, ныкәара!

Хыкәыр-хышәахәа лашоит,
Уака Аергь тыпха дкәашоит.
Хәи дышпарыцхау уаха,
Ацәа иарцәаз итахәхәа...

Акы хьантазар, акы ласуп,
Акы аңшәымоуп, акы сасуп.

Блак иазгәамто гәык иабоит,
Хынапкәакгы хцәык рдоит.

Ғапха-ҕаччоуп акәара,
Ныкәа-ныкәа ныкәара!..
Цхыкаҕ сашәақәак ииуеит,
Цхыкаҕ сышьтақәа сыооуеит.

* * *

Ароаш трыскәа, ахра дуқәа ианрылбаақьо,
Сыңсы хаара рыцкыдқьоит иахынкыдқьо.

Хахәык нағкьар, ма бахә ааңсак иаламзо,
Сыгәгы акы намқоит, даәазә уаха изгәамтазо.

Сара аеыққәа хәымжәандаз хәа срыцықуеит,
Ахәштәарамца агәалақәа сырзызыроуеит.

Цлак анхырцәо снацхышәтуеит сымчыдаха,
Цыск лахәуазар, саақәхоит уа сыбжьыдаха.

Шәаңьхәара хәа зынғы аңшалас сацласуеит,
Дгыл җацак ртиицыпхьаза сацыңсуеит.

Сашәа аныкам, еазәы ашәак сызицхәазом,
Сбызшәа ангәамцуа сыхәрақәа сызрыңгәазом.

Ус сигәышьеит, изури, сгәәтеилароуп,
Саныкамгы ас мацара снеилароуп.

* * *

Ажәәанағ – атынчра,
Саштағ – аңшааа.
Исыцакәыло сымчра –
Сгәәцағ – агәыроа.

Схәыцра лашәқәа – сшьәжәцәа,
Сааңсара – сыңсра.
Җнышәынтрақәарә – сашьцәа,
Сиартакны – сара.

* * *

Бжыда – шытада аҕта шкәакәа,
Най инымдасуеит әекәар еипш.
Ажәоан гәалак амазамкәа,
Иказказуеит абла қаруа еипш.

Хыхь неикәәыртүеит ашьхакәыртқәа:
Уахь ицама? Анахь ижәбама?
Дара ашьхыц маза хымтқәа,
Ашәтқәа ирылоуп маза-аргама.

Қьақәак най цьара икьыркьыруеит,
Аху-хухәа ишуеит лақәакгы.
Арқыс ихәра әеинардыруеит,
Аха ихьааигазом рацәакгы.

Сеикәхагәышьеит дад, уажәыкгы, –
Иашта нижьуеит абырг ңшьаала.
Зықәра ңшасраз тақәажәыкгы,
Дтәоуп лхәыцрақәа неихшьаала.

Хара, азхықәахьтә акыр-кырқәа,
Гәыргәәхәашан ччабжьык каоуеит.
Ахьшь гәәтәиуеит цыск сызкыр хәа,
Хьышәахәакгы саңхьа акы аоуеит.

Цьара агәыҕра, цьара агәала...
Зегь шәагәышьоуп – изагәышьоуп.
Зегь аамталоуп, зегь аамтала,
Доус ихәтәоу хрыцагәышьоуп.

* * *

Ацэыкэбарқәа снапсыргэыцақәа дыртәуеит,
Аха исзынкылом, уақа исзынкыла...
Цқәа избаанза икараха инкатәоит,
Нас акы сахьцәуахуеит гәаныла.

Ацэыкэбарқәа шәапырхапуа рыгәкәа еисуеит,
Акы атыпан, абар ҟапыа ағыцқәа...
Шьта тагалан станагаларц исасуеит,
Апша ақышәкәа ирықәкәашоит абгыцқәа.

...Ацэыкэбарқәеи абгыцқәеи еицыцсуеит.

Сыхьшь

Кәтагыла исырчон, аеарххазаргы акыр,
Маҟ-маҟ исыбжьон сара сыхьшь, иапырдыр.
Уажә чашәара иантызго млак инапыркуеит,
Зхақәитра зегь зцәызгаз еакхеит уазыцшыр.
Ушьтаншәа акраҟастарц уи сымац аеуеит.

Шыри, нанькыара!

Шыри, нанькыара, ацшалас кэашоит!
Шыри, нанькыара, мра хаак лашоит!
Нымоахыц-аамоахыц ашөтышкэа хыцт,
Сашэақэа ибналахъаз сгэахы имоахыцт.

Шыри, нанькыара, – иуцхьоит азыхь!
Мацк унафыхэар, инкацэоит угэыхь.
Анхэагы абхэагы гэыграла итэуп,
Рыбла қалалқэагы ашара еицш иаартуп.

Шыри, нанькыара, иуфацырт ацыс,
Уи гэыргъаеҳэашоуп, уара ацыкьхэа ухыс!
Жэабжк аеицнахуеит, – амахэ дабуп!
Аганахь иенавеикит, ус еицш иацуп!

Шыри, нанькыара, – аеыю қэарқэашьеит,
Цыхьашэа ацхьахэ иагаз кэыннашьеит.
Хай, уара сеыюцкэын, уқэыцшра унацыл!
Еицлаброуп ухазгало, уеышькыл уангыл!

...Шыри, нанькыара!

* * *

Ацшеи сареи кыр ҳайдхалан,
Хаҳэык хнықэтэан ҳеанрааланы,
Ҳаиғацшуеит.
Аць какалқэа аць ихалан,
Аць амахэқэа ирғаланы,
Рыцсқэа ршьоит.

Стыс

Ацых хышхыцэа ааҕсацэоуп,
Ацэа цҕа исхыцэаам саҕоуп.

Угыл, уара угыл, – аҕаҕаит!
Иуҕыло унаҕыл, – акы саҕаит!

Сындэылпшзар, исҕаччо шэахэоуп,
Сындэылтшзар, исхаҕшьо ҕхынроуп.

Ашьацраҕ азаза каҕэҕэы...
Са сашэа уабаца, ухынхэы!

Ғабуп уара ацыс, саазырҕшыз!
Лаҕта хаак уажэ ҕыц сҕазырҕшыз!

Дыроегь сахьзырҕшыхз оҕара,
Сымцэыжэоақэа еитцызхыз, уара!

Саныкамгы узсыхэазтгы ус,
Уцысра унахыҕарын, стыс!

Ашэҕ

Иҕамызт уи еакы ахны, –
Ашэҕрада!
Ацха еипш аҕы хаа шаны,
Ашьҕрада!
Ашэҕыш аҕэҕыха назеит,
Нас аҕсы адацахь ицеит.

П̣х̣әаса акака

Амра таца п̣хашья-п̣хатца,
Ап̣ша к̣әаша п̣х̣ьаза-п̣х̣ьаза:
П̣х̣әаса акака – п̣шьба акака,
П̣х̣әаса акака – б̣жьба акака.

П̣х̣әаса мах̣әқәә неих̣ьыс-ааих̣ьыс,
П̣х̣әаса мах̣әқәә неилыс-ааилыс:
П̣х̣әаса акака – акы акака,
П̣х̣әаса акака – раз̣кы акака.

Уа акымзарак сап̣гылазом,
Сап̣гыларгы исзынкылазом.
Кака-кака – п̣х̣әаса акака,
Са сац̣кәашоит ап̣ша агага.

...П̣х̣әаса акака...

* * *

Ст̣әоуп хах̣әык сыенадцашәә,
Г̣әыг̣рак с̣әанах̣әо.
Ап̣ша сых̣әда инак̣әырша,
Азых̣ь ашәә х̣әо.

Снапы цыс иатц̣әак ық̣әыртәә,
Уарбак сазып̣шны.
Х̣ьыбла-х̣ьыбла, х̣ьыблақәә,
Ашьырхынқәә кны.

Ап̣ст̣х̣әә к̣әашқәә ирзымц̣әахыз,
Х̣әфрак аг̣әтаны.
Акап̣қап̣қәә исзырзахыз,
Ашьыжь сыш̣әцаны.

Ақшеи сарей

Изланукылои, ғұтит хәа уи хәатәхацам,
Изланукылои, улыхаша ғәрак ағазам.
Иақәшәазеи рыцқа, есааира еилашәоит,
Тышак азгәамтәкәа интәхар хәа сшәоит.

Уаагылар, цлак амцан цъара хнатәарын,
Пша гәамци, уағ гәамци иахгәалоу ххәарын.
– Хәи, цьюшьт, сықсҗазаара еилукаартә ушам,
Сабоубари усқан? – Саанғасыр сықшам.

* * *

Маза ииз хәа дубазом,
Маза иңсыз хәа дкалазом.
Маза ируа сназыңшуеит,
Маза ирхәогь саҳауеит.

Узеипхызуагы цәахзам,
Узыхәыцуагы мазам.
Мазас иҗоу даәакзоуп,–
Доус иҳацшоу хлахынцоуп.

* * *

Адстхэақәа хылоит шьхатәыла тахәхәо,
Арака узнышәаша уеалархә!
Амш зегь иахзеипшыз анцәамта жахәо,
Тынч еикәагылоуп уажә арахә.

Амцабз сқалаә ихәмаруеит әеша,
Аҳаорақәа шәшырак ршәырцоит.
Ацлақәа рықәцәахь иеыжәлоит ацша,
Арашқәа ахрақәа иреыжәцуеит.

...Схы абасырхо? – схәыцуеит.

* * *

Пхарак хазгәамтакәа ишьуп,
Нахьхьи цьара ацәақәа хшьуп.
Ихахоуп, иқәцоуп уи акалтқәа,
Ираҗәаз акы сзымхәеит абартқәа.

Абгьыцқәа мца җажьла икәабоуп,
Адгьыл җа цәак ахарцоуп.
Иҗархоит ачықь хәыцқәа, абардқәа,
Са сашәақәа рзымхеит абартқәа.

Ацнышқәа еишьтоуп, имлагоит,
Ашәтқәа рыфәы хаа цыкәкәоит.
Икыдханы илеиуеит аҳартқәа,
Сизхәыцуеит изхәамхаз абартқәа.

...Иҗацәуеит цьоук ирыцгәоз ақәардәкәа.

* * *

Аңша ҳәалахеит,
Хтырдак ахазам, уи ауапагы ашәзам,
Аимхәара иаәуп.
Храк иаәахеит.
Лабашьяк акзам, ашьапы чаңазам,
Амчра хәәеуп,
Ашьаргәыцақәа хеит,
Са сеиңш изаңәуп.

* * *

Изатәым – затәым,
Схьяақәа раңәаңәоуп.
Аха мап, иажәым,
Сара сгәы җаңәоуп.

Исзаагашам сңәыз,
Ашхәақәа сраңшны.
Балоуп са сыңхыз,
Мрак башәахәаны.

Ахааңәа рхыкәкәа,
Адәыкрынқәа шәтит.
Ашьхыңқәа ццакуа,
Ашәтқәа рахь иңрит.

Дәәазә иахь бымңшын,
Былаңш хҗазазом.
Изыңәтабаз амшын,
Акәара дазхьзом.

Цъара роашк ааңсоуп –
Амоақәа идырхаз.

Цъара бғык канзоуп –
Сеигәырғьоит инхаз.

Сбымбазошәа бцар,
Сгәабтарц сыҳәҳәарым.
Аха хьтак ахьзар,
Сцыс хәыч шәаҳәарым.

Исзаагашам сцәыз,
Ашхәақәа сраңшны.
Балахеит сыңхыз,
Мрак башәахәаны.

Дәеазә иахь бымпшын, –
Ғыңья гәык хтазом.
Изыцәтабаз амшын,
Акәара дазхьзом.

* * *

Ахьаца азара тыпқа ссирк илзароушәа,
Инхытыр-аахытыруа иңшуеит хараза.
Зны иаакьыркьыруашәа, инамәатәны ицаруашәа,
Арәаш әеагало ицоит әекынца.

Сацкәашоит, уацкәаша, шәацкәаша аңша-кәаша,
Ацарақәа рашәақәа әжәәан дыртәит.
Ааңын ачара аума? Мжәацлак реакәырша,
Тацак дырбазшәа акарма амацәқәа шәтит.

...Сқәыңшрахь схынхәит.

Русудан

*Рагъхазатәи аңсуа профессионалтә сахъатыхоы
А.Чачба шықәса җажәижәба ихабарк зымдыруз иғъа
Русудан 1968 ш. азы, лаб ақ Манако дшықаз еилкааны амҗа
дықәлеит. Аха 101 шықәса иртысхъаз абырг, иғъа лнеира
хәымш шагыз иңстазаара далцит.*

Иара ишықәсқәа ддырдысхъан,
Аеа ихәу еиғш дцыкәкәахъан.
Иара ашьа моақәа дырнысхъан,
Ихгы ихала иңбабахъан.

Зыхьмызт, уа дназәыхәоз зааан,
Ааңын, аңхын – аңшааа.
Дахьцалак агәтыха ихааан,
Ихәда инакәшон игәыроа.

Дәеа ашәан уа аңсаатәкәа ирхәоз,
Уа адгьыл сыпран иара изы.
Дәеа нцәан убрака дзыхәоз,
Дәеа сын иауаз асы.

Ацла цламызт, уаҗа кәашын,
Ажәаан – ицәаз иуахта.
Ицәыцәын, уа ашьыжь җа-ашан,
Ацыхқәа – алаҳәа ахаҗа.

Гәыла дрықәын хашьха зышқәа,
Хашта еиужьқәа зны дыртан.
Шьхыцны дрыцын ашәт быбышқәа,
Ба дыббомызт, Русудан.

Деиңхызгәышьон иаб иқәаца,
Бғы иацәала уа абна хъан.
Дахәытхәытуан маза азаза,
Ибжыы бнаауан, Русудан.

Ех, зегь реиха дрыцхагәышьоуп,
Згәыгра амцәыжәа кәадахаз.
Иңсы җазаргы дыңсгәышьоуп,
Зтәыла гәакъа уарахаз.

...Илабжышқәа еиқәхәала-еиқәхәала,
Азатә дкараха дышьтан.
Уаха илшомызт ихала,
Амҗа дықәын, Русудан.

О, Лыхнаштәи ауахәама,
Асаркәалбыжьқәа еиқәтәахъан.

Уигы рыцхарак абама?
Быццакы абааҕс, Русудан.

Ҷымт иеиқәикит ашьшыхәа,
Иҕсы мчыдаха ихатәан.
Уаҕа тәымцьара ахәхәы-хәхәыхәа,
Лаб дылцәуон, Русудан.

* * *

Са сыҕсы адгыл азымхазеит,
Ажәған ахь иҕрит.
Иахья сцәа-сжыы иаҕымхазеит,
Иаалыркьян слахәит.

Ацла Ҷахауп сыздгылоугы,
Акәукәу Ҷнаҕзом.
Уа испылогы – сызпылогы,
Сырбом, избазом.

Са сыҕсы адгыл азымхазеит,
Адгыл сзаазахьаз.
Уи акала сзамыхәазеит,
Кырынтә сзырҕахьаз.

Ицоит, ицоит еишьталаны,
Аҕқақәагь хара.
Урҕ рышьтыбжь сыеналакны,
Сдәықәлахьейт сара.

Уа сыҕсы адгыл азымхазеит,
Шьҕа хәаақәак сыртыст.

Ех, абрака оеысымразеит,
Агөнахақае схыыст.

Ушьта схьаақае сыерылызгоит,
Мчыла-мазала.
Ажәәан сыңсы наумыздоит,
Умра еиңш ихьчала!

Апқақае

Ажәәан ҳарак аблақае,
Ааңсан иазыхтзом.
Еилахантуеит аңтақае,
Анаатә еиқәтәазом.
Зымәә шьтызхыз апқақае,
Еишьтоуп, еихьазом.

Урт аңшацәгәа иалахар,
Иаргәамцыр ҳәа сшәоит.
Рымцәыжәәақае карахар,
Ирзымгар ҳәа сшәоит.
Амацәыс рхарахар,
Иалаблыр ҳәа сшәоит.

Исыхкәаз ҳәа акры ыкоума,
Амш ахыцәгәахаз?
Цъара гөнахақ сымәума,
Иаалыркәан сзырхаз?
Ма урт рашәәхә сьдума,
Сықәлацәа итахаз?

Алу дуқәа – адыдқәа,
Ажәәан еимдырқьоит.
Рылабжышқәа хадыдқәа,
Амцабыз рығьқьоит.
Ацла аақсақәа ахатәрақәа,
Рықәцәақәа неинқьоит.

Аха ицоит еишьталаны,
Апкақәа хара.
Сызрыцнаскьом схаланы,
Илақәзом дара.
Сгылоуп хәыцрак саланы,
Сзацәхацәеит ара.

Урт ақшацәгьа иалахар,
Иаргәамцыр хәа сшәоит.
Рымцәыжәәақәа карахар,
Ирзымгар хәа сшәоит.
Амацәыс рхарахар,
Иалаблыр хәа сшәоит.

Шьхатәыла

Ақстхәа шкәакәақәа-ампахьшьқәа,
Аха иубом рыхшьыга.
Азыс қапақәа рбыжьқәа,
Идыраақсаз ашьшьыга...

Схәышәта-сыжәәан акәалап,
Снысымоа неитазхәаз.
Уака: абага, ажьыхцә, азап,
Са стәурых неихазхаз.

Уака – ахәымпақәа еикәырша,
Рыгәта – ахәымца крычха.
Уака – ацәацәашь, амзырша,
Ачааыр, ачыцьха...

Ахмачыр, ачақәа, абкәыл,
Еихақса-еихақса акача.
Акәшәа иақәлоу ачамскәыл,
Ашәхарәақәа, ахача.

Шәымәахьц хәа ицшуп ачхьынць,
Гәыбылпракгы иацоуп.
Саби иаби зегь рцьынць,
Саргы ара сназазоуп!

Бара

Сцəымзаркыра, сылахəыхра,
Скармацыс!
Са смаакыра, сара сгəыґра,
Са сыхтыс!

Бара сиецə икəеицеиуа,
Хараза!
Бара ахьхьахəа сзыхь илеиуа,
Слахьынца!

Цааи-фыртыни санрыцəхало,
Исыхьзало!
Ашəа ансыгу, сгəы ашəа тало
Сказцало!

Бара сгəала, сымрахəага,
Бара сцаа.
Бара сьдгыл аґсґацага,
Бара схьаа.

Ааигəа исыцу, хара иґоу,
Гəыроа згым.
Бара истəу, бара исыгу,
Бара стəым

* * *

‘Ык кыркырын – саанарцшит,
Цшак уазырын – саанарцшит.
Адыд хысын – саанарцшит,
Имацэысын – саанарцшит.

Насшэа, ақэа ашьтыбжь – саанарцшит,
Зынгы алашыбжь – саанарцшит.
Цгэык аакьиин – саанарцшит,
Сгэашэ быжь сныоын – саанарцшит.

‘азны акьиут быжь – саанарцшит,
Абга ауубыжь – саанарцшит.
Аха сгэамцуам зынза, мап,
Са санзымаацшуа еихахап.

* * *

Имацэысит, ихыст, идыдит,
Уабацо зегь ас уаныхтарк.
Абас иантадыршэо зегь хтак,
Ацсэаха дышхьамцо ала дқэит.
Ақэыцьмеипш дахаоуеит уахтак.

Аеыццышэқэа аезар рзыпшуп,
Хьанапак... тарчеик... кьалантарк...
Нас кэапк назыргыло цэашьқэак.
Лабжышқэак наза ирыхшуп,
Ифыцэааран икоу хэқэабжьқэак.

...Азацэ ибарцае дыхшьуп.

* * *

Еибырхәоз ашәтқәа?
–Ушәтуама, сышәтуама?–
Ишәтит, иңшзахеит,

Иртахыз ашәтқәа? –
– Иуфыуама, исфыуама?–
Ирфәит, иргәаңхеит.

Ирхәыцуаз ашәтқәа?
–Уааңсама, сааңсама?–
Рызцаара иархеит.

Иргәырәоз ашәтқәа?
–Уңсуама, сыңсуама?–
Рңеиңш инахәеит.

Амаңыс

Амаңыс сәлалашо,
Иртазысуеит арәашқәа.
Ирәакәаша-рәакәашо,
Ирықәцәашоит арашқәа.

Маңзак иааңгыланда,
Сәаңхәа жә-каңоушәа.
Смоңа инеишәыланда,
Сабаңәа иркабоушәа.

Икәыбасаргь, цыраза,
Ацыңхьқәа еизызгалап.
Сқалакны инылаңа,
Мцабзк өеиңысхалап.

* * *

Амза-ға сыхәрақәа анырын,
Ғымт исзыпшуп аеыпхьак.
Схәыцрақа акакала еиехьнылан,
Ғыкәпалла уа иеыжәуп уахак.

Сгәыларә изтынчхазом цинак,
Ацсәәхацәә абомашь иара?
Чықьрак ачынча еипш рыенылак,
Изхаәада, изхаәа дара?..

Сахьзома, исыцәцома исыпхықәыз?
Далақьцас сызцаарақәа хцәоуп.
Стәагәышьоуп сизшәә уахыказ,
Акьиут быжьқәа амахәқәа ирәоуп.

* * *

Ғып еимақ-еиәкра,
Сөызцәак дырқьалахьан.
Ғытира-еиитәкра,
Заа сырцәыбналахьан.

Кырынтә сзыркарахьаз,
Сымәа сазыразуп.
Зиашә зқашанахаз,
Идгьыл дазыласуп.

Стэыла хэыч ашьхақәа...

Стэыла хэыч ашьхақәа,
Ирғамлац дкәадоуп.
Уа арғарцәа рғәашьамхқәа,
Мцак иацырҕьоуп.

Уа абахә рыенацакны,
Бҕабқәак ыырбоит.
Рынасың хацыркны,
Арғашқәа қәҕоит.
Уаҕа акаң-каңқәағғы,
Са исыцәшәазом.
Аңстҕәақәа – ахарқәағғы,
Хом, иагәажәзом.

Стэыла хэыч ашьхақәа,
Рғәаца сҕахәхәоуп.
Уа атдыхқәа, ашьыжьқәа,
Бжыла еилахәоуп.

Ицәажәоит ахахәқәағғы,
Рхьяақәа чҳаны.

Сгәахәағғы сгәахәағғы,
Еицнаргоит акны.

Ауарбақәа мцәыжәәала,
Уа ажәәан ршәоит.
Азыхьқәағғы аңсышәала,
Ахацашәа рхәоит.

Уаҕа – уаоытәыюса
Ихьымсың пшақәак...
Шышықәса, зқышықәса
Еиқәғызтуа хәпқәак...

Шьанца хэыч бла цыр-цыр,
Ашәт, ашьырхын.
Уа амацәыс – ацыр-цыр,
Уа ахьча иҕырпын.

Уа ацәымш хьызнагағғы,
Илакәқәа нцәазом.
Аилага-ахагағғы,
Шьац ирҕьыцзом.

...Шьацҕа хәашьзом.

Ацэыкэбарқәа

Иахантэарак, иахьантэарак цэаң-цэаң хәа,
Иахантэарак, иахьантэарак кэаң-кэаң хәа,
Ацэыкэбар еихымхэыцқәа, ацэыкэбарқәа,
Ацэыкэбарқәа ахыласқәа, ацэыкэбарқәа...

Аңта хәашьқәа рылабжышқәа, ркэаңқәа,–
Амцэыжэақәа зқәашьмыз акаңкаңқәа...

Игарашэам, ихэрашэазам урт ирхэо,
– Дарбану уа изыхэо, изымцаныхэо?
Хьаақәак идыркараз агәқәа ршаџом,
Сыгәаџеирагь сеикәтэарагь рызгәаџом.

Ацэыкэбарқәа – ифьшәшәаз ахартқәа.
Ақәаршыоқәа – ирыцәңыжәжәаз ркалтқәа.

Исықәыххоит сара ажәан хьантаһазшәа,
Исыцаххоит сара адгьылгы хәычһазшәа.
Адыдқәа уажәы-уажә еиґахысуеит,
Уака сгәацан хәыцрақәак мацәысуеит.

Изылшарыдашь зымчымхара аџазра?
Сацьял мыжда әеацәахуамашь саатцра?

Ацэыкэбарқәа еихыңоит, ацэыкэбарқәа,
Зегьы рзеиңшны ирхыргоит ацэыкэбарқәа.
Ишцэыкэбарқәоу ззымдырзо ацэыкэбарқәа,
Ацэыкэбарқәа – бжьара зқәым әе-кәарқәа...

Иахантэарак, иахьантэарак цэаң-цэаң хәа,
Иахантэарак, иахьантэарак кэаң-кэаң хәа...
...Аңсабара дагәахар хәа сшәоит.

* * *

Аңша слымха иҥахәйтхәйтүа,
Сзамоақәа агәзуеит.
Нас ажъа еиңш агәы хытхытүа,
Хара аеарзуеит.

Ғымт испылоит еырлас-еырлас,
Шәахәақәакгы.
Ғырба-еырба ицеит иниас,
Цъара еқәакгы.

Иоҕаҕеит уа қәыңшра шанак,
Ашәа хымкәа.
Са сышьтырхуеит хәыцра хаарак,
Ажәахырқәа.

..Шарқаз кәыркәа!

* * *

Иарцәгәагәышьеит, иарцәгәеит аңша аңан,
Абыгъ өежықәа ргәы ацгақәа пыцөцөит.
Акыр цуеит, - ацарақәагы ааңсан,
Рашәақәа ирҕыңрааз харахоит.

...Иоҕаҕсоит ихиааланы абыгъқәа,
Сыюуа срышьтоуп изыз абыжықәа.

* * *

Ағаанахт гәылшьапк аашөшөны,
Аганахь сеитамңеит сшөаны.
Сахәа апырғы-мца ағашөны,
Инышьтасқт исыжөлаз шыаршөны.

Адыдқәа гәғәалаза ихөны,
Ицөыркөеит са сғөыхра ртахны.
Рыгөшөа-мышө хөаны, ижьхьаны,
Инаусыжът рыңсы дыршьаны.

Дагон лара шоурак дбылны,
Итрысит сшахаоуаз баны,
Аха ишыюуаз аөа сахьзаны,
Ахш лзаазгеит ихьаны.

Абасшөа, схааны-сашаны,
Сануп адунеи ду сшаны.
Сыгөтыхақәа згоит икөшөаны,
Сгөыграқәа схөоит ашөаны.

* * *

Ашөаңшь мраташөара,
Иауеит мақара.
Уа сеидру изыркара?
Ғнатзом акөара.

Лабжышқөоуп сзырхөыцыз,—
Ицоуп, ицацөоуп.
Ба быблақәа ирхыцыз,
Сгөағы ихьантәцөоуп.

Биңсахма, бынижьма? —
Еилкаам зегы ртак.
Еипырцын анышьқәа,
Иркөоит цөқөырқақәак.

Ех, уа адыд ихысыз,
Атөы даөакуп.
Санбықәлаз исысыз,
Уажөгы ашьтақәа снуп.

Сабацо – уи сцъар ауп,
Ба бцъаргы хазны. –
Урт лацхақоуп, бцъаруп,
Гәыроа-шәоуп еазны.

Сыюныцит са сқәацәажә,
Иазымхәазт сыгәшәа.
Баангыл бара сақхәажә,
Баанғас, сыхькәыршәа.

Гәыжжъагак набасхәап,
Уа шәтык набсыркып.
Ба быхәрақәа фәсхәап,
Са схәақәа быблып.

Агәыгра

Ихароуп, ихарацәацәкьоуп,
Арахь самоуп сеибаркны.
Уамашәацәкья агәыгра шацәкьоуп,
Ацқәа ҳацъалқәа рәакны.

Амра еицшуп иара акала,
Усоуп, ус, аңхара ашоит.
Иаланарбоит уара угәала,
Хәлоит, ишоит, уара уеикәшоит.

Егъурым нас, инаскьагаз,
Жьыхәта ашом уи лахь иацшны.
Дхагаз, дрыцхаз, ма дагыдагыз –
Иабоит ан леицш зегь еицшны.

Азәгы игәеитом хәаак ишацоу,
Иацәахгәышьоит зегь маза.
Ех, агәыгра кәыба итамзо,
Хык иазымгазо зынза.

...Суехьынца!

* * *

Ажәван ғырқасуеит, хаз аецә қапсоит,
Апында аачыхәчыхәын, аңша моас еимсоит.
Алоақ аесыдцаны иазызыроуеит сгәы,
Пҫарак агәыцахәхәа ицәоуп сыцгәы.

Схышәқәа асырkit, аха сыхәрақәа аартуп,
Сыхәрақәа хәыцрала, гәалала итәуп.
Шьта кәицқәак зқәашьым – иңсыз ауахта,
Ихьшәашәаза исыхәаңшуеит сан луанта.

* * *

Азыз еиңш исылакшоит уажә аңша цәыцәза,
Аңтақәагы рцәуара рзыцәахуам бзынцык.
Уа зңа рыцңа зқәашьымхаз амшә еиңш изацәза,
Нак аҳафра анаосахьынтә аблақәа тааза.
Алабжышқәа ағыкьасо исыхәаңшуеит хаҳәык.

* * *

Шьта аеабатцаахри ацша?
Абжы ацэылкьеит бнак иахылан.
Храк иафалан абжы афыцит,
Абжы хыюлеит азы ихылан,
Ахапы италан абжы тыцит.
...Шьта аеабатцаахри ацша?

* * *

Сыцэар стахшэа-истахымшэа,
Хэыцрақэак срылоуп.
Ацых сахушэа-сахымшэа,
Хьаацэгыақэак сымоуп.

Ацыз тэцэа, зыбз зыешэаз еицш,
Ецэа хьшэашэак кнахауп.
Абааш еибашьрала идырбгаз еицш,
Сгыыграқэа еилахауп.

..Агэыргъара гэнахауп.

* * *

Заза хыбла... нас ашәшы,
Цлак иғашәтуеит цыск абжы.
Ахәрыбғыц еиңш ашәа хәшәуп,
Амшаң кәтағь еиңш амза шәуп.

Икам гәамцрагь – гәыроагы,
Кылзыор-кылпшыю аңшагы.
Уа хьаңшыа мазак аартуп,
Җагәкәа реиңш насыңла итәуп.

Ацәкәырң карақәа еикәаңсоит,
Еигу-еицу рыңхьазоит.
Жәак мыцхәуп, блақәак мшуп,
Аецә ғымтазакәа иахзыңшуп.

Ушьта аоныкагь ҳаццакрым,
Җашьта ихыларгь ҳарбарым.
Сықәра моаст, ғарак сатәуп,
Җқәыңшра ңхарак ала иңтуп.

* * *

Ихәгәышьоуп, ихәуп,
Хәрашәак азызхәода?
Зык атаһуп,
Кәармак иағзырхәода?

Инақәыңсогь суп,
Уапак нашәызцода?
Аңша ахрағь иңсуп,
Зыхәхәабжь нхызцода?

* * *

Ацых лашә сацлашәхейт.
Лашарак зыцсоузеи...
Зыблақәа зцәызыз ххәыц – зыңуа ҳаидтәалоуп.
Ашьапы зацәқәа роума,
Зымцәыжәабыжь гозеи?
Накза инаскьаган, акьиутқәа акы ргәалоуп.
Ахьчала карахейт,
Гыгшәыг фык ағасма?
Хәыцрак еиқәыхьшәашәа сгәатца икынхалоуп.
Ишшац еиңш ишома,
Мамзар акры еиғасма?
Зыблақәа зцәызыз ххәыц – зыңуа ҳиадтәалоуп.

* * *

Ароашқәа леиуейт ихыкьаса,
Ахрақәа рзамоакәа соуп.
Азынра асаркьа еиңш икәыбаса,
Амоасцәа рыкәа итаңсоуп.

Аңша ласқәа – икарамхо аеыццышәқәа,
Пхарак ршоит, урзыңшишь!
Сгәалақәа моасит иныңашәкәа,
Ухәрақәа уныңзаргы, сишь!

Ашьхыцқәа еилысуейт рәыларкәны,
Стыс хәыч аккақәа ишәахәоит.
Ашәтқәеи абғыцқәеи сьерылакны,
Қәыңшрак жьырзушәа снахәоит.

Адыд

Уа гәынамза, аха ғырцага,
Гәыхәтәынамза, аха ғырхага,
Иарбан, дарбан зышьта ихылаз,
Зышьта ацәызыз уи ахылас?

Акгы азымгеит иагәапхазхәа,
Акгы убартам иатынхаз хәа.
Уажә итынчхеит иара ахала,
Зегь машәырда, зегь лыпхала...

Апта снахан, ажәәан хыстуеит,
Адыд, адыд, – нашьтаәыстуеит:
– Уабакылаз, ғырцаа-мырцаа,
Ғырхас-ғырба, нымха-хымцаа?

– Сгәала хыцны инкатәаанза,
Сузыцшаауам, саадыдаанза.

* * *

Ацлахь мац-мац амырхәагақәа ааскьон,
Еицалон ашәшьыра.
Ацсаатә еибаркаран рыбжьы хаақәа рзон
Кашырран, кашырра...

Азыхь зацәык шлеиц алакара тыртәаа,
Иаауан ахьхәа-хьхәахәа.
Амаалықь сицхьон уи амца снатәа,
Азаза напхәахәа.

Рызхәыцра стахьцәкамызт аибашьреи ацсреи,
Сқәыцснычхар сеицашлон.
Гәтыхак неимахдон азыхьи сареи,
Цсыцқьак еицахшон.

...Ахәрашәа еицаххәон.

* * *

Анака-арака хычпапырқәак,
Ршәыга пшзақәа ргәыцахәхәа!
Ашәа ззымхәазо бағырқәак,
Уашәақәак нарыцахәа!

Пшаласк насуеит имыцхәымкәа,
Уааңсазаргы укарамхан.
Акы ухымкәа, иугәыцхәымкәа,
Хәыцра хышәашәак уаламхан.

Дәәа маңк угәыгра неиоцах!
Уқәәызтыз ңанаң лашоуп!
Хәдакәыршоушәа ашәаңшь әеицых,
Ашыжь ахәда иакәыршоуп!

Пыхьейи уажәи

Ус акәгәышьоуп, ус акәгәышьоуп,
Баша хашьтоуп, ғыцк иизом.
Пыхьа еипш ажәоан мазагәышьоуп,
Аңа акынза уао доазом.

Анкьа иныкәон зегь реилых,
Хара хәеилаххәеит-уи ак...
Уаҳа иаҳзымхәыцт харгы ееирак,
Уаҳа хзымнаскьеит раңәак.

Рықәра иаңан, акы неимаркуан,
Ус ауп хшааиуа иахьагы?
Абңар шытыхуа, рхәаақәа таркуан,
Уажә хәиңәоупеи иаҳагы.

Хьаа ртахымызт, цсра ртахымызт,
Шьта харнышәама? – сцаауеит.
Рыгәқәа тәымызт, рыңсқәа тәымызт,
Хәиңағычуа ус хәауеит.

Ус акәгәышыоуп, ус акәгәышыоуп,
Хҗагъа шыыцрақәа нцәазом.
Изышуа з-кәармак дашьтагәышыоуп,
Ҙәи-млашыи цъарак еихьзом.

Ҙыц ииуеит, итәыхоит амза,
Амра гылоит, инташәоит.
Са сзызхәыцуа, сагъзыргәамцуа;
Шьта адгъыл халамзархәа сшәоит.

* * *

Стдыс иацәа рыцха змыртынчуа акы азцәыртцт,
Ашәақәа абакоу, иазгәамтакәа иацәызт.

Ақхын иаагылом махәыцқхьаза еимдоит,
Ҙагалан избозар хәа ана-ара инатәоит.

Азын ас-цырақәеи ақшеи ирызцаауа,
Ақтақәа ирылала ицоит иқшаауа.

Стдыс иацәа, уааи сара сахь, уаақсацәоуп,
Уашәа ахьуцәызыз аақнык ақсра ақоуп.

* * *

Аңша ақәа аңсақьойт, ақәа аңша арбаазойт,
Изеилымцуа еилоуп.
Са сгәы зегь алазойт, са сгәы зегь аразойт,
Сымала стәоуп.

Аңтақәа караха, иңшуп рыхқәа рхәыцраны,
Блала исшьышьуеит.
Амацәыс абызқәа амцақәа рықәтцаны,
Ахы сыхьнашьуеит.

* * *

Сшәаңшәуп, сара ашьыжь сашәаңшәуп,
Шьхатәыла кәымжә-аңшыны сашәуп.
Ажәәан санықәоуп, сажәабжьуп,
Азиас сыцқа-қаңшыны схуп.

Иңшуп цьоук уажәада срымбацшәа,
Смацәысым, сымцам, шәызбылзом.
Схәылң-шәаңшыны саацәырцырғы насшәа,
Ижәдыруз, ааигәа амш цәгьахазом.

Схықәтәалоуп апао,
Сгәы еипш ицызәзәаны.

Бышықәсқәа – пхынроуп,
Брыцаеырбо бцоит.
Схәыцрақәа хароуп,
Сашәақәа быхъзоит.

Акәарағы

Ачнышқәа ғырбоит,
Изыцсоузеи мшында?
Лыблақәа еикәыцсоит,
Ацәкәырп даадмырпшында!..

Срышьтоуп шәахәақәак,
Акакач данғыхо.
Снахыпшуеит ғарак.
Сыхәрақәа инарғыхо...

Гароуп ақәара,
Ацслымз – цәарта татоуп.
Ацстхәақәа хара,
Цлақәцәақәак ртәартоуп.

Пшакгы уназыпши!
Иавцахәмаруеит леилақь.
Иабыргәузеи уи,
Имыцхәым иахнеилақь.

Пхыз дылбар хәа сшәоит,
Қәыпшзак – лгәы иазымхо.
Гәыграқәак ськәшәоит,
Акакач данғыхо.

* * *

Амш зегь зхэыцырѳоу хаѳала снаѳгэароуп,
Усоуп, акы хэуп, еакы хэаеуп.
Ѵла назак садгылоуп, ѳла назак схаѳгылоуп,
Настэи аамѳак хэзыѳшуп.

Ѵыс иаѳэак уаѳшэахэо, гэы-ѳшѳакгы
уаѳбылпроуп,
Умѳае наунагза уеных!
...Ѵла назак садгылоуп, ѳла назак схаѳгылоуп,
Адгыл хакгэышьоуп хашьѳых!

Ароаши сарей

Иара ахала ашэаѳэак ахэоит,
Иара ахала иаѳахэхэо еиннаѳоит.
Икэашоит ахала ишьаѳэхыртэны.

Сара схала иара ахыѳэае стэоуп,
Ашьапѳэа ирыѳѳьо аѳыѳхьѳэа сѳаѳсоуп,
Хазы абжы хаа схоуп ирѳаѳьаны.

* * *

Ажыргэыцқәа еиңшым,
Изаазаз – жымжәак.
Дара акөицқәагы шым,
Инеиңшны алушәак.

Цәкәырпақәак аатрыст,
Рааишьа хаз-хазуп.
Ц-цөыкәбарк наухыст,
Акы иаҳа иласуп.

Шәахәаөцәак збоит,
Еицырхәогы акуп.
Азәы ибжы уарбоит,
Азәы итәы цәаакуп.

Ааңынак саңылт,
Өааңынак сархәыцт.
Ааңынак сынхылт,
Өааңынак сызхыцт.

Цьоук аиха еиңш ихоит,
Цьоук лассы иажәзом.
Ҳаиңшыфра хтынхоит,
Ҳаиңшра калазом.

Адәыңсшәақәа

Адәыңсшәақәа агәкәа ирыхшазом,
Абз ауп адәыңсшәақәа рирта.
Аңсаатә реиңш уреихсны иузьзом,
Иабакоу рыңсыртақәа, ржырта?..

Ицоит, дара цоит ипланы, –
Аоар хәашькәа адгьыл иахыцөоит.
Мцыла идырчоит цьоук жьаны,
Цьоук гарада игараца идырцөоит.

Адәыңсшәақәа боак злазам,
Аха гәағашья змам аламала.
Стаңшгәышьоит ацеиць зы зтазам,
Кәаң-кәаңла интағөоит сара сгәала.

Избоит, цьара еишәак иахатәоуп,
Игәыбзыгуа, удырбзоит удырхәыцуеит.
Уаахьяпшыр цьара аштақәа иртоуп,
Аханқәа ирыюнала-рыюныцуеит.

Игәамцуеит, иуғаччоит өазны,
Уусқәа анманшәалам, ианыцәгьам.

Мышкызны саныкамло аены,
Ғахык иеипш сырцеуар сҕахыҕеҕьям.

Адэыҕсшэақәа – хьзык зразкым,
Фырхаҕақ дызхымшац атэыла еипш.
Иашак змышьчац, иаҕьазкым,
Ғахнеилак иаҕеаҕежьуа аҕина еипш.

...Моахэастак зыҕсоузеи шэызным...

Акызқәа

Ажәәан асы аәуеит,
Аҕша ықәсуеит ахэызқәа.
Акызқәа рыбжьы аәуеит,
Еикәеыртуеит аҕызқәа.

Уа ачыхьқәа наҕхьацо,
Адәхэыҕшқәа шәырхысны,
Шәабацо, шәабацо,
Са сыхәра шәнахысны?

Шэзышьтада, ишэзыҕшыда,
Ма шәөызцеак тахама?
Урт аҕшзақәа рыда,
Шәа шәыжәәан тшәахама?

Уи ауп саргы исыхьыз,
Акырынтә суазырхьеит.
Ех, сьчхара иньсхыз,
Нас амәан исзымхеит.

Сыҕхызқәарә – агәала,
Сааеыхар – ахтысқәа.

Ицоит уажә еишьталан,
Исхыпрааны аҕызқәа.

Наңшыхақәшәа игылоу,
Даргы-саргы ҳизгәаҗом.
Ахышәахәа ирылоу,
Иарыхьтшьыз дизшаҗом.

Са сныхәаҗхыыз ала,
Аныхәааҗ сыхыхәхәоит:
«Уа цәызда лыҗхала!»
Ирхылаҗшхәу сихәоит.

...Уарҗалқәак рымпыцак,
(Рыбжы сдырхагәышьоит).
Аҕызқәа ццакы-ццак,
Ицоит, ицагәышьоит.

* * *

Амра сҗазырҗра иҗазоит,
Амза схырҗәагала ирҗәоуп.
Амш зыгмацәазла исразоит,
Ацыхқәа сҗыба иҗатәоуп.

Ажәәан скәабоит сызхара,
Сыбла ашәахәа ахыгзаны.
Сзусҗада, сзусҗашь сара? –
Схәыцуеит дунеик агәҗаны.

* * *

Цьоук сныңаға харгалт,
Ухацацәкьоуп, – рхәеит.
Ражәа тацәқәа итаргалт,
Иаханы сдырехәеит.

Аха уа саанымгылт,
Сдәықәылт еацъара.
Уақа ашәак наспыргалт,
Сагынхеит убра.

* * *

Доусы рхъаақәа хаз-хазын,
Саргы уақа – схала...
Аха ацшалас ааласын,
Инасәхәмарт хаала.

Исзынбыжбыз сгәала шын,
Баша схәыцра сцәқәзит.
Ацша азамәқәа аасшышыын,
Ғеикәырша ҳаибәгәзит.

* * *

Исызтада гәыграк сандәықәлоз,
Ма зыцқак санақәагы цәыцак?..
Амоан ахыццышәқәа ансықәшәоз.
Хәрашәакгы сзызқәада иньцак?

Абар, уажә цыоук цәырцит «сыззымхо»,
Ихасцом урт сызбахә неихархаргы.
Иуеиғыу еазә дыкам уанрыхәо,
Уаақсазар узхыда, укнархаргы.

Стапшуеит сара сгәыгра цаула,
Сычхара ахытыстогы уи ацоуп.
Ублақәа схыз, Ақсынтәыла!
Аиаша – гәыроа хьанта сацоуп.

* * *

Акарма ацла ахалара иафуп,
Аеаргәгәоит, аеарцаулоит дацла.
Ааигәа-сигәа бна ыкам, итацәуп,
Игәыргәагәышьоит сзацәхарым хәа ацла,

Акарма акәшоит, мац-мац аеырххо,
Шьта ацла иалшом, абақәатцәкыагы ахыеит.
Иабагәышьоит амчқәа шкәадахо,
Ишьтнахыз агәалақәа ағанархыеит.

Уахь, ақсаатә иазнеиуазгы ирықхоит,
Ацла иаазаз, ацла танархоит.

Ухэан-схэанқәа

Цьоук реыюқәа, цьоук рханқәа,
Цьоук ргэыҕра рыцсаҕа.
...Ухэан-схэанқәа, ухэан-схэанқәа,
Цьоук рыцстазаара ахаҕа.

Унарылсишь, ацъармыкьяә,
Зхада акы иашьтам азэыроы.
Цсракаә – аб дахьтэоу ихы икэәә,
Улымха кыдцан уаазыроы:

«Уи аҕина ани диҳэазаап,
Ус, аҕар еҕа карцап.
Лан ианеилылкаа дыҳэҳэазаап,
Ицәа лашьцәа идыркацап».

«Акацкэыр еипш, – бзиа збаша,
Акыр цуеит, – дара еилацоуп.
Баша дхарымгалеит, баша.
Сгэыла ианшьа диаҳэшьацоуп».

Цсоу инаваршэны Егрынза,
Ацәқэырц шьтыцуеит, илакәуеит.

Шьынца-кьынца, шьынца-кьынца,
Ухэан-схэанқәа цоит, иаауеит.

«Унан, икалаз шәахама?!
Амитә рymoуп рыххатәыс.
Зегьы аацэыцйттеит аргама,
Ғазэы дицын иара ипхэыс».

«Агәра га сара ианбасхәа,
Сара исазхәаз игәра гоуп.
Зегь неиҕажьны абас-абас хәа,
Ацсны далцаны дкацоуп».

«Хәи, дабоуҕаху диашьоуп хәа,
Иихәои икаитцои еиқәшәазом.
Азәз налеитцар са стәоуп хәа,
Еихак налимхыр иузом».

Зны харзывасуеит аганқәа,
Зны акаҳуажэырҕаә хәикәшәоит.
Ухэан-схэанқәа, ухэан-схэанқәа...
Амра гылоит, инҕашәоит.

«Апоет хәа ихәалагылоу,
Зынза ашьтәыцкәа – игәра шәымган.
Маза ишитихьаз жәдыруоу,
Хәзлаиааиз «Ураган?»»

«Ихала ифеит хәоу уи арыцха?
Егыгь ишьта дырхахьеит.
Ааигәа дныцаркуеит акәыцха,
Ашьамтлаҳәқәа дырхиахьеит».

«Җаихабы хәа акыр даңсазаап,
Баша изаххәон «акәада».
Дигәаҗхан, иашьас дкаитцазаап,
Аурыс дуззақәа рхада».

...Амоа, амшын, абахча, адәкьанқәа,
Уахцалак ипахәза итәуп.
Ухәан-схәанқәа, ухәан-схәанқәа,
Цьара ихәқәуп, цяа ихәхчнуп.

Зызбахә халамцәажәо инхада?
Краҳамфаргыы қяфла хчоит.
Зегь аадыруеит ҳа ххатәы ада,
Азәы дышьтаххуеит, азә дхарцьоит.

Уаҳа рылшом ахра шәыгәқәа,
Ицысцысуеит ицәырҳаны.
Рыхқәа тахкьан агыгшәыгқәа,
Нак ибналоит еиханы.

Уа ашәақәа иркәатт ацысгыы,
Ароаш гәамцын, имоахыцт.

Бырги-қәыпши, хацагь-пхәысгыы,
Икоу-икам зегь рхәыцт.

...Цьоук рцашья, раашья, рқанқәа...
Җа цьоук рыгагақәа хшәоит.
Ухәан-схәанқәа, ухәан-схәанқәа,
Стәыла сцәырхәәыр хәа сшәоит.

* * *

Ацэыкэбарқәа амахәқәа ирхытәцәо,
Рыңсқәа рхыцуеит аңслымзраә – иахьратәам.
Насыңдароуп ҳашықәсқәа ахынцәо,
Иразкүп ҳанцәамтақәа ахьақбартам.
Изакәызеи ас еиңш сзырқәацәо?
Акы сартәазаргь сеидрума иахьыстәартам.
Бжыцәгьак сышьтоуп сымғақәа еихытәцәо,
Иразкүп са сгәынқьбжыы ахьшәақартам.

* * *

Ажәоан агәагь аума,
Адыд алша?
Ахы ахьуама, агәы ахьуама?
Игәамцуеит аңша.

Схәыцрақәа сылақәны,
Срылақәны стәоуп.
Цхы-лашә еиқәлақәны,
Еиқәғақәа ишьтоуп.

Гәыграқәак сзымшакәа,
Хьаақәак сдырхеит.
Мшы лаша – цыс шкәакәа,
Ахьцра хьшәахеит.

* * *

Ашыац аагага ацтхәақәа хышышы,
Амш агәы иақәшәо!
Изахахьада азазақәа рыбжы,
Ас икәба-кәшәо?!

Ахьта шытоуп аеы еипш ишыаханы,
Шьта изгылом.
Ашәтқәа цәырцуеит икоу раҳаны,
Иузынкылом.

Аиацәара ауп изкәадыруа ахәқәа,
Имыццакзакәа.
Ажәоан хыхьынтә иаршәуеит ахәқәа,
Ихамбазакәа.

Изпахьада аапын ампахьшы –
Ацшақәанда?
Са сгәы итыюуа ашәақәа неипшы,
Изахахьада?

...Изахахьада азазақәа рыбжы,
Ас иахьада?

* * *

Қәыпшран исгәашьамхыз,
Саапынра шанаха!..
Исқәашьыз исқәашьымхаз,
Назгон еидараха.

Кыргы сушатахьеит,
Саамта, еак сыцақәа!
Сышықәсқәа шәартахеит,
Сашәа сааугәытцахәхәа!

* * *

Угәыла дашьоуп, ииуа-иихәо зегь аархәуп,
Шьта уиапыза!
Кәрышькәак иртан, шьта зегь рыла дыбзахәуп,
Иацы уоыза!

Ишьа днаҕрысын тыҕи мали рыла дтәуп,
Уашья иакөзар.
Зны дызнызбоз, уажә дizzатәуеит, динцәахәуп,
Ус ихақзар...

Жьыхәта-жьыхәта сыдгыл атира иаәуп,
Иззынхода?
Анацьалбеит, хазхәышәтәышаз зегь хәышәтәтәуп,
Хаикәзырхода?

2006 ш.

* * *

Хьаа-лашәык хьшәашәаза сгәы ацанза
иқылнацәоит,
Ихәашьыз цыха-зык алабжыш сыхәлацәоит.

Тәартам, иагылартам амцкәагы аиашагы,
Ғыхарам ацәкәырқкәа рцашьягы-раашьягы.

Ашьхақәа ирыхәлацәо пшаласым, пшатлакәым,
Адгыл ду уакәшаргы гәыҕрақәак хацыркым.

Ажәан икыдхәлеит амза ға хәлацсза,
Ех, сара аңсылаца, ех, агәыхәтәы намза.

Ихәашьыз цыха-зык алабжыш сыхәлацәоит,
Хьаа лашәык хьшәашәаза сгәы ацанза
иқылнацәоит.

* * *

Ахышәәхәә ашәтыцқәеи амахәқәеи ирықәлашоит,
Иарбарц атахуп, зегь арба...
Рөышьтырхын уарбақәак сгыланы срыцапшуеит,
Халацшқәә анбеикәшәоишь, иаба?..

Мац-мац әартынчуеит ацшалас хәатцәы-хәатцәо,
Акгы ыкам шыта ацсызқәә зыцәшәо.
Ацсызқәә неилысуеит абар, имлакы-млацәо,
Сеидрума ацәгәырқәә ирәашәо?..

Ацнышқәә мцасуеит еилаланы, ихиааланы,
Ажәла еипш искәоит ахәмырша.
Издыруада уа зәацахәы зынасыц иаланы,
Инацызцо мацзак зылша?..

Абчарах ахра даәоуп хазы иеынкынцо,
Шыхатәыла ицхязоит нцәахәыс.
Ажәеипшь дызлачаз аәоуп иабцъар ахыназо,
Изалхузеишь уи фәацахәыс?

Хима хара зегь наунагза акы амдырраз?
Ихашьтоуп зцаарашәк хәацәо:
Иабакоу? Ишқакалеи? Икалеи? Дарбаныз? –
Артқәә анынцәо ауп ханынцәо.

* * *

Баацәырцит ашара быеналак,
Бызбартоу, ибызхәыцуа са соуп.
Бацоуп ибзышьтымхуа гәалак,
Бызацәра бгәы ацкыыс иаацсоуп.

Ирыххоуп бара бхәыцрақәә ахыц еипш,
Ибхыкьасо икыдцәоит ақәа.
Ах, шыри, срыбжьазысуа ацсыз еипш,
Срыбжьандаз бгәыхәпқәә.

* * *

Аңша гөамцны иасуеит уаха ацыршө,
Өыстаа мзышөак ишьта хөашькөа ирхыума?
Ацөыкөбаркөа адхоит сыюны ахышө,
Исыцгөыроар, исыццөуар ртахыума?

Сгөыгракөа ахьапшьа еипш инеихашөоит,
Зхала инхаз аныда, абыда, ешьада.
Сзамөа аацсакөа сылабжышкөа ржөуеит,
Рада гөышьа сацагөышьоуп, рада...

* * *

Азы еилашуан.
Илашон уа сқалафөы акөачаб.
Амцабз лакьылакьуа иофашуан,
Апхыз иалан саатрафө ауадаб.
Азы еилашуан.
Уи аңсы хаа сгөыдтөалон көаң-көаң.
Азара ткөыцөаа амза фөа лапшуан.
Итацөуан иазгөамтазакөа сқөаб.
...Азы еилашуан.

Жьашәараан

Са смацуар ацыхәа еиңш,
Амацәқәа цысуеит.
Абыгь өеижьқәа ацысхә еиңш,
Икараха икаңсоит.

Иаңазеит ажьа ашьта,
Аеахьазазгы дыр.
Сла уи баша ишашьтаз,
Иааңсаңеит акыр.

Үстхәа ласык шьхацамоа еиңш,
Ахәаҕы инашьтуп.
Ажәоан сара сзамоа еиңш,
Ахы-аҕы кычуп.

...Аңша сыхәда ихшьуп,

* * *

Издыруада аңша хьшәашәа агәала,
Үсгарак азыҕамлеит, үсгарак...
Алаҳәа еиңш ицатәоуп сқала,
Амцәыжәоақәа еицнахын лашьцарак.

Икараһаз ацых еиқәылашә,
Үсыртас ишьтырхит абгьыцқәа.
Исылақшоит аҳәа еиңш уажәы-уажә,
Амацәыс амца шьапхыцқәа.

...Иҕырҳасуеит акәицқәа.

* * *

Гөыграқәак сынрыжьхъан усгы,
Уажә еа хъаақәак еизыкәкәоит.
Сара сусгы, цыоук русгы,
Ацәыкәбар еицш сыцдыркәкәоит.

Уара ухарей еазәы ихарей,
Жәәан азыхәан зегы акоуп.
Анацьалбеит фари-кәарей,
Ашәи-қашы реицш еилоуп.

Азәгы дцәырцуам сызтаху хәа,
Схала сыхәрақәа сшышыуеит.
Адыд цхарсны аху-хухәа,
Сашта иакәшо сла цацшьоит.

* * *

Ацша ласқәа гәацха-гәацха,
Бзамоақәа рыгәзуеит.
Ецәа цшзақәа кацха-кацха,
Быкәәф исасуеит.

«Схәычумшьан, снаудтәалан,
Убла сныртацшып.
Ахышәахәа еицш снаугәйдәтәалан,
Уаацын хынсырхәып».

Лаша-лаша баасгәыцаскыр,
Иашаны сәахоит.
Аха усқан бысцәызытыр,
Бысымпшаар хәа сшәоит.

Аңсызқәә

Сзыцәазом, сзыцәазом, сзыцәә...
Амза лацәкәуеит иаалаңшын.
Рыкаҕа ҕарҕсоит аңсызқәә,
Акалашәә иҕынчуп амшын.

Ҙасым араҕа ушәышәыргы,
Мыцхәыцәкәа абжы ардурагы ҕалом.
Иуаҕәашыоу маңшыо уашшыргы,
Ҙаит уи рацәак игәаңхом.

Аҕыхи ацәкәырпкәеи агәыцак,
Ажәәкәә инарцоит анышь.
Аңсызқәә акы еибырхәоит иныцак,
Сажәәкәә моасуеит сааныжь.

Ҙыхьанатә ус ирбахьаназ,
Ҙоук зааны аҕәара-мәкәә дырхиоит.
Амцагы неифаркуеит ушьҕаназ,
Ашамҕаз хьҕахаргы ҕалоит.

Ҙсаатәцас иҕыалахеит сыцәә,
Аецә маң-маң иаҕахеит.
Рыкаҕа иахоит аңсызқәә,
Сыхьтәы ҕсыз амшынгә иазынхеит.

...Сзацәхеит.

Көаң, көаң...

Ашөт, ашьацқәа, амра ицәырцыз,
Ғағыа-ғағыа зегь өырбоит.
Ароаш ашәа хаақәа ихыцыз,
Аңша алымхақәа иртәтәоит.

* * *

Дхамандаз, дхацындаз ззырхәоз дыңсит,
Шәипхьыз зқәырцаз ахаца деиқәхеит.
Ғсы разык шкәакәаза ихәыхәханы иңрит,
Еиқәхаз дзеигәырғьоз иңа зацә дматхеит.

* * *

Зегь ҳаипшызаап...
Жәоан цаула еиңш, сара сыблақәагь иацәоуп,
Ага хаҳәқәеи ашьха хаҳәқәеигь еиқәлацәоуп.
Зегь ҳаицизаап.

* * *

Аеы хшьа алоуп, изаҳзари, ҳақхом,
Өыда ихәңхо рацәахап.
Аеы-нади мап, аҕамчы агхом,
Аегыла иағыацакьом, мап.

* * *

Өымтзакәа сеиқәызыор сизыңшуан,
Ухацоуп, ас еиңш амхәыцрақәа удкыла!..
Хаңыц зацәык ыңызхыз дашшуан,
Зынза хаңыц ззыцагылам дидгыла.

* * *

Скама уааха смоґа хәыч, умшәан,
Еиқәхархап, игәнаҳауп.
Аңша азарцәи ахәда иахашәан,
Иңакьңакьуа икнаҳауп.

* * *

Скөицкөагь ыцөөит, саргыы сыцөөит,
Пхызкөак сқалағ исасит.
Са санғыха, скөицкөа мөыхеит,
Скөицкөа мыцөөит, аха иңсит.

* * *

– Уцөуома рыцқа, акыр ухьуама, ухөума?
Ашөахөакөа сықөыңсо рөашк сьөңынтөалоуп.
– Ашоура уаргөамцма, ҳажөырц утахума?
Иара ацыңхь гөыбзыңкөа сыгөхьааго
исхьынхөалоуп.

* * *

Избон ушьта зегь зымчу са сакөушөа,
Ацых лашө сагөыцахөхөа санахьча.
Амацөыс иөфалашаз снапкөа акөырша,
Асаби иеиңш инькөсыриеит скөахьча.

* * *

Уа сөы көаша дунеи дук иахамтаны,
Иазыңшу зегь ыршанхо иөырбоит.
Са сахьгылоу абла тбаакөа жөөанкөаны,
Абла ачыцкөа ецөакөоушөа збоит.

* * *

Аңшатлакө асаба ағачын акы агөалоуп,
Маң-маң исзыртынчыр ағгы смызөзөари.
Аха ацөакөа аөырхөаны азиас ихтөалоуп,
Пга-пчакгы сзынмыжкөа, зегь амжөгөышьар уи...

* * *

Инкацөуеит аңстхөа көашкөа ихьцуа,
Ара ашөарахкөа ирылгахьеит ишьны.
Хахөык икөтөоуп акаңкаң нкахөыцуа,
Агөы итыцуаз ашөа агө ахшөаны.

* * *

Ибылгәышьеит амәқәа са сдырпхаанза,
Ус маң-маң акәицқәагы рыпққәа рхыцит.
Ацәыкәбарқәа цқәа акәашашья рцаанза,
Адыдқәа анапеинкьара иакәыцит.

* * *

Ахра сықәгылоуп абааш еипш,
Аңсұхәа кәашқәа срылашәтны.
Ароаш ашәақәа ахтырқаш еипш,
Сыжәахырқәа ирықәыршәны.

* * *

Асы шыталан хәылпазы,
Цаак нағыкәлеит аеыроашьян.
Ихьтакуашәа збоит асы,
Суапа нақәыршәны исырпхашан...

* * *

Аңсұхәа сәахәомызт, хьаак сәанахәомызт,
Гәык станахәхәон.
Ароашқәа хәхәомызт, ароашқәа хәомызт,
Рашәақәа рхәон.

* * *

Ахьта шыта уаха акы аналымша,
Ихцәпарахеит саатраә агәы ацга.
Амца шыапыда лаша-лаша,
Аблақәа онакәашоит сцацха.

* * *

Исыхәдатцәтәоит ажәоан хышхыцәа,
Бна иатцәа пша иатцәа ахьзоит.
Азы-цәа амырғыхарц азыцәа,
Азиас иахыпрааны ицоит.

* * *

Изулакгы ахәдаара ахь сыхәнеит,
Ох гәышьахәа, сееитцыхны снаиеит.
Сгәы җарханы ажәәанахь сыңшуп,
Амырҗақ еиңш хышәахәак сыхчнуп.

* * *

Уаҗа иназыкәтәашаз акы анамба,
Аееикәаңсан уи адгыл ахь еихеит.
Ажәәан дузза маңызшьоз ауарба,
Амаңә хәыңза ңсшьарҗас иазнархеит.

* * *

Абаә рыбжьаршәуп избоит алақәа,
Урҗ аә-лак макъана еибаздырзом.
Игәамцуеит, еизгыгуеит, ицкәаңуеит рыгәқәа,
Еиңшәөит азы ирымцоу изакыисзом.

* * *

Аәарҗә ала акәицқәа сырәыцын,
Скәаңза снатәеит.
Амцабз ахш еиңш ихыцын,
Спаңа ионаңәеит.

* * *

Аңәкәырңқәа аңых ишнахәласуаз икәырцеит,
Иааңсаха-икараха нас рыхқәа ныкәырцеит.
Иғашза иҗаңәуп, изаңәуп аҗәара,
Сыжәжырцаз сшәымгозар, уахь сцом ныкәара.

* * *

Дылеыжәәаны аңсышәак ихәан дыңцакны,
Дцеит уи ахаңа амәаду дыбжькәаны.
Дхәыцуеит дахыгылоу, - умәахың дад зымхәаз:
Хаңсуароуп, хаңсуара, абас еиңш дзааз!

* * *

Ашьхыцкәа ашәткәа иахьрылаз иааңсон,
Ашәткәа хазы ашьхыцкәа ирзағыуан.
Икараха ашәткәа рыбғыцкәа каңсон,
Ааңынра гәырғыон, агәгы ахьуан.

* * *

Аңтакәа хьцт реыршәшәа-реырқаца,
Хәыцрада, гәалада, гәнаҳада.
Са сызургәакуазеи еҳ, слахьынца?
Цсшьартас уа хцәацлаә сыкнаҳанда!

* * *

Аеы ашта иахьықәым,
Аеышьтақәа убом,
Иааухәо дахьыкам,
Даазхәогь дкалом.

* * *

Заза блала инеилацәкәысуеит шыжь ашьацкәа,
Иеырба-еырбо уарбак ажәоан иалоуп.
Нак, нахьхьиза ахра иоавцыз ашәахәацкәа,
Хьычпаңырцас са снаргәыцкәа ирынтәалоуп.

* * *

Амацәыс, адыд, о, тынчрак абакоу?
Ажәоан зегь зушәа иаәуп ақәа аура.
Цшак агәыхәпы агхазшәа ицәуоит, игәакуа,
Аха анрагы индурагы сылшом сара.

* * *

Сгәы зегь ргәыцәхәхәа схьаақәа цытуан,
Исыхәашаз мап, акы камлеит.
Сыблақәа тхаха саноатцапш атуан,
Стоубыт хәычы ахоа акәушәа збеит.

* * *

Исыздыруам рхъаақәа, ргәырџақәа,
Ацәқәырқәа ажәылара иаҕәыцуам.
Рыбжьқәа рхыџуеит ахараза ахәқәа,
Урзыңшыр дара аҕәара изахысуам.

* * *

Иахантәарак ацәа хаа иалан,
Ҷаи, цыоушът, иабацәырқә анша?
Хра-мшык шыапымшла иаҕалан,
Абҕаб еиңш аеабҕуеит аңша.

* * *

Уажә сахътәоу зегь ракака
Збоит, исаҕауеит.
Цла-мажәроу дук агага,
Уарбан хәа иазцаауеит.

* * *

Абгарымцқәа цәырцхьеит уаха зааны,
Рыңхыз хаақәа ирзаалахьеит ацарақәа.
Садеырбалоит уажәы амшын саҕааны,
Ишықьыры-шықьыруа иақәуп иара ахцәпарақәа.

* * *

Ахәыцраҕны хысбыжьқәак гон ицарза,
Азыс уа хракаҕ агәы цшқә шабон.
Ашәаңшь ҕаңшь ицәырцуаз нахьхы, хараза,
Ан рыцқа иалцуаз ашьа акеушәа абон.

* * *

Лабжышла сбылцәеит,
Аңсра хышәашәа еиңш уигы сзыңцәазар ҕалап.
Саамта цацәеит,
Иахьцазгы сыздыруам, иахьынтәаазгы, мап...

* * *

Абағыр хәыч аеыларкәны,
Азы ажәуеит акаҳуа еиңш.
Аңша аңслымз аеылакны,
Иаңсакьоит акәты еиңш.

* * *

Сашьтан исзымхоз,
Сыззымхоз сымбеит.
Сигеит мчы зқәымхоз,
Сахьнеигаз саанхеит.

* * *

– Уабантәаауа? – сөызак дцаауеит.
– Саңсуарахьтә сықәҳа саауеит!
– Уабанзацо? – атак дазыңшуп.
– Саңсуарахь сымәа сануп!

* * *

Ахақә снахан саанаңшит,
Атың инахганы.
Адгьыл азблак аасыртит,
Дәәа блак хәаны.

* * *

Избоит адунеи зегь өакушәа,
Сқәыңшра еиңш абғабқәа еырбоит.
Акаққаққәа ағырпынқәа рғакушәа,
Ашәала шьхатәыла дырбоит.

* * *

Иоацхахан смоҫа леиңш амра нахьхыза,
Ахәитцәхәа пхарак ашоит сара сахь.
Иғыцәаахьеит сашьцәа реиңш амза қәрахьымза,
Сҫаца леиңш сашта зегь аңссоит аңшахь.

* * *

Сызхаану зегь сҕаанза, исхаанхоз сыртөыртөит,
Сызтөызтөыз исыртаз рыҕхарала сзымтөит.
Сымаза иашьталан, мап ирызхымтит,
Сынарха аҕаҕа саҕацөкьягь изфымтит.

* * *

Ашөткөа шөтит, ашөыркөа шөтит,
Ааигөа цаа рзыҕшым.
Зегь аңфыхоз са сгөы цсит.
Аха мап, ижым.

* * *

Игөылак динаалом, иоызцөа игөаҕхом,
Ихала иркөадеит ижөоахыркөа.
Шьта ҕхарагь дарҕхом, шьта аҕауагь изхом,
Ғхьартас дышьтырхт абаҕыркөа.

* * *

Сахьцалакгы хөыцрак сышьтоуп,
Аха уахацөкья сыҕсы сшьоит.
Ақөа абжьи сареи ҳаицышьтоуп,
Аҕша агарашөа ҳзахөоит.

* * *

Снапала азахөа ахцөыркөа еилысхит,
Сөөитаскт, аөөитанакт стөыла.
Абар, са сыҕхаматөа сшөысхит,
Сшөыр-цлақөа реөилархөөит шөтыла.

* * *

Зегь збартоуп. Сара ашөшьырахьынтө сыҕшуөит,
Көтаҕк ацан, уажөы икаркаруа акөты аөашьуөит.
Аҕа иазгөаҕуа, аха абжьи ыцак ицөахны,
Харацөамкөа камбашьк гылоуп ихьаны.

* * *

Дхаган, аха зегь гөынкыло,
Акы ҳағыр изақәын.
Дыччагәышьон изах чыло,
Дызхыччоз ибжыы акәын.

* * *

Исызшеит дырөггыых, иашоуп,
Аха даарак схы-сгәы ахым.
Ацых ҳа-мқан, ашьыжь тәа-ашоуп,
Рыюбагь ргямақәа сҭахым.

* * *

Аамта рацәа намгакәа,
Сқалағ амца еиқәысқт.
Алюа рҭалан аблақәа,
Алашьцара дәылқт.

* * *

Базыңшын акыр аамта сбара,
Уажә абар, бысгәйдкыла снатәоит.
Зылабжышқәа идырбаазаз, бара,
Сыбзиабара быцәцаны бсырбоит.

* * *

Ачныш кәашқәа ахышәахәа рықкыланы,
Иөырба-өырбо ажәоан иацоуп, иаца...
Аңқа шкәакәа еиңш бычча-змышь сынхыланы,
Цагья-цагья сҭашьқыруеит ба бгәаца.

* * *

Акәарахь ҳаацәырцын хәылқазны,
Ацәкәырқәкәа истахыз нарасхәеит.
Лыцкы лшәысхын уақа сааласны.
Нас амшын ашәах ала деиласхәеит.

* * *

Леилакъ – ачныш гәышпы шкәакәә,
Изыкызгы ахаштит.
Уа схәыхә пшзақәә – лгәыхәпы пшқакәә,
Снацәкьарақәә ирәшәтит.

* * *

Амца сыхзыжыыз,
Ацых зегь ырлашо бхышәқәә лашоит.
Амра сынзыжыыз,
Уахь ба быонашқа имоахыцызшәә збоит.

* * *

Амца еикәысцарц ахәә аилсырхт ишәтаны,
Бқышә фачыхәқәә сыхәлапхәит уа, сгәәтаны.

* * *

Ахыыр-хыырхәә бжыы хаак саҳауеит, –
Алакараә быччабыжь ҫыпуеит.

* * *

Шеит сгәысеанзамкәә шьхатәыла икказа, –
Быблақәә аахыбтызшәә збоит ихааза.

* * *

Ахра азамоәә шәәхәәқәәк шанхоуп, –
Ахыцқәә реипш ба быцьымшьқәә рыххоуп.

* * *

Апша апстхәәқәә храк иахнацоит иапынкыла,
Бхарп шкәәкәә бшәысхуашәә збоит уажә гәаныла.

* * *

Сызгәығырҗаз дсымшаҗазеит,
Исгәығырҗаз слыргәашазеит.

* * *

Сқышәкәа бәзыҗуеит, бқышәкәа сәзыҗуеит,
Сшәоит уаха хқышәкәа хҗәынҗәар хәа.

* * *

Сакәабон иахьяк ақәа схыкәкәа,
Аха изкәабода сызкәабоз ақәа?

* * *

Азаза җкыш ашыац иаҗәақәа ршыоума?
Аха рдақәа изырҗамныкәои, иаашьома?

* * *

Уа җхыкгы рымжәаҗкәа, мышшьарак
рымшьаҗкәа,
Рыҗсы шәжькәа инарҗырҗуеит җагалантәи
ашьаҗкәа.

* * *

Ахра ақәцәа инықәтәаны шәахәақәак еиҗәажәоит,
Ароаш ашәа иҗәырнагаз акаҗкаҗ исҗәажәуеит.

* * *

Азаҗәра уаха ианазамҗаза җсыхәа,
Хәмаргас ишьҗнахгәышьеит абгажә аҗыхәа.

* * *

Амаҗәыс сзыбжәазҗгы, ахьшьгы сҗаххомызт,
Ускан исеиҗгу ачашәаә дҗкаломызт.

* * *

Ахра ифавцит амра агәы раҳатзаны,
Стәоуп са сан леицш шәахәа лашак схы адцаны.

* * *

Урт ракәгәышьоуп уажә ханасыц «хы азто»,
Азы ацхара еигәышә цынцала игәазто.

* * *

Иахыцрызеи? – еицәажәон ацәыкәбарқәа
нкатәаанза,
Аха афарқәа инарыцлон рызцаарақәа нцәаанза.

* * *

Сажәақәак илазом, сашәақәа цәылицоит,
Ғы-шьтак анызымцаз моа харак «сыкәицоит».

* * *

Зывцала инеиуа закәызеи мшәан, цстхәоума?
Ма ашырпаз ацых иахыцыз ацсы аума?

* * *

Ала-цацшьао хәы агдырхом, ипхарцазом,
Маза ицхаз ала рашта итарцазом.

* * *

Иузеилымхыз ашәырцлақәа мышәтит хәа
иумшьын,
Акәара кьашь хзымрыцкәеит хәа итадырбом
амшын.

* * *

Ишәтуеит, аха азбахә шытыхны еитархәазом,
Абжынц наган аштакәа рәы еитархазом.

* * *

Шьта иацэарак ыказам, абгыцқаагы капсеит,
Абгыцқаа рыпсы аапсақаа сызрыптымгэо
саапсеит.

* * *

Ахақе шкэакэа ашкэакэара ақэарағы ипсит,
Адэы иацэағ ашкэакэара иахагы ишэтит.

* * *

Азахэақаа ираазаз ирмыхэеит,
Ржымжэақаа рызнымкылазт, инхыхэеит.

* * *

Шьяцэхы-шьяцэхы, ақаа ахрақаа ирықэкэашоит
мач-мач,
Хара иаштағ уажэ чароушэа, дреигэыргэоит агэақ.

* * *

Изыцэшэазеи анаңалбеит ацых?
Уа сахышьтаз сыкэа интала аеатэахт.

* * *

Мшынцас даннылапш ашыцра,
Аапынра ааз цышьеит, рыцқа.

* * *

Дшахыехэоз уи амоа дызнысхъаз,
Ианивсуаз изгэамтеит дзапысхъаз.

* * *

Ақыңымақаа бңарла ирцэызгаз аеадажэ,
Ашақэ иасуа, аеқаа «ирабжьоит» аеырзажэ.

* * *

Аамта ццакуамызт, ушьта аамта цазомызт,
Изырццакуаз сыцэан, саапшыр хэа ишэазомызт.

* * *

Алюа амюа еинылеит иааимыгган,
Иахароузеи? Амца зааны иңсхьан...

* * *

Бғыыц џеижьк уа саңхьа инкашәеит,
Саршлеит, сархәыцит, саршәеит.

* * *

Аңша ашьтыбжь сыхәда иахоуп иңаны,
Исыхәаңшуеит ашыжь уи ссиршәа ибаны.

* * *

Аҕәара афьцәҕья ахаҕә изымңшаакәа даауеит,
Иҕалазеи аиаша абаҕоу хәа дцаауеит.

* * *

Ақәыцьмақәа блаҕы-блатәо, аеада ашьа рәашәуп,
Иара ахькажьу шәызеузеи хәа арызцаара иаәуп.

* * *

Ишәартахар, ажьа атәарта аңсахуеит,
иазыхынхәзом,
Аха ашәара иацагәышьоуп, иахцалак
иазыцәахзом.

* * *

«Уа схәыңра уаниазар?» – хәа сцаауеит.
Аңша сңьыба иңаланы иңшаауеит.

* * *

Алашьцара адунеи иазымкызт,
Скуиц аныцәа, атың хәыңгы сәәгеит.

* * *

Аңша слабашья иныкәыртәә,
Ақаршы еиңш исырхәмаруеит.

* * *

Амш ашара арашых еиңш иахын,
Сыблақәагы иртәлеит ашәәхәә.

* * *

Иахьеиныркьалак икәашоз ахаца,
Ушьта азәгы еинимкьаргь дкәашоит.

* * *

Амцабз акәицқәа ршыра азымчәазат,
Ахәыштаара иеҳәыцуеит хәә иафуп.

* * *

Амоә снангылеит ашьац иацәә снылсны,
Азаза сышьоуп еиқәыбааза аимсы еиңш.

* * *

Смааңшызтгы иабаздыруаз сшыцәаз,
Санцслак исзырдырришь сшыцсхьоу?

* * *

Сара аңшатлакә сәәцәәауан,
Уи са сгәәца тнацәәауан,
Сымчқәагы цыкәкәон.
Хаз лассы-ласс кәмацас,
Исылақшон амацәыс,
Сгәәлақәә сәыкәкәон.

Аха мра хаак өацхахеит,
Уи сшәәхәәцны сацыңхеит.
Ааңырак лацәкәит.
Рада гәышьа зырызгеит,
Аҳаҳаира цәырызгеит,
Сымацәгы лақәит.

Шьта цьоук рыбла сыцакуп,
Мыш-лашарак соыцтракуп.
Сааңсазом зынза,
Иңырымшәәцгы цышәаны,
Сашәәқәә сымцәыжәәаны,
Сацуп слахьынца.

Дәәә мчык сазнымкыло,
Снеиуеит, сгәыңра гәйдкыло,

Шьанцақәак ськәшәоит.
Аха зымшра сгарахаз,
Адунеи ду икарахаз,
Сыцәтшәахар хәа сшәоит.

* * *

Шьапы зацә тәанхала еицш ахә зшьарыда,
Алабашья зыцсоу?
Шәахәацк даназхьяауа хашья алашә разкыда,
Ихазгәаҗом дызлоу.

Адагәа гәыроацәгьягы игәы ашәа ианахәо,
Идунеи зегь хәашьуеит.
Напыдакгы пхызла, «инапы цшзақәа» рхахо,
Лабжышла дхәәеуеит.

Азацә ацсәаха дизагьуеит дуазыруа –
Ицсы ахәага зку.
Зымцәыжәоақәа ыырцәаз ацсаатә ауп издыруа,
Ажәоан закәу.

* * *

Адгыл инықәпсоит адыд аңыа,
Амаңыс сгәаца иҥахоит.
Сгәалақәа срыламзырц снанагоит оөыхәа,
Аөеимаақәеи ахақәқәеи еибархоит.

Ех, зегь ҳаңоөыхга, зегь ҳгәығра, ҳаңсгара,
Уи аамҥа ҳшәалап, иаҳзалап.
Нас уи шаҳзымхо, ишаҳзымхо мацара,
Ацыхәтәан ҳазхымҥазо ҳкәаң.

Пҥарақәак наңхацо, алақәа кыруа,
Пшатлакәшәа сышьтақәа ирхуп.
Бзиала инсыжыыз, сызпымлац, сыздыруа,
Аамҥада ара зегь ҳмыцхәуп.

* * *

Игоит аты абжы,
Уи ацых лабжышла иахыкәкәоит.
Иқақәа игылоит схәы-сжы,
Хьаақәак маң-маң сыцдыркәкәоит,
Ажәоан лаңшуеит еиқәышьшы,
Алу еиңш схәыцра лагоит.
Игоит аты абжы.
Сабду зыгәра игоз агәра згоит.
Зегы-зегь азеиңшуп ашәшы.
Ацыхәтәантәи цсык еизыкәкәоит,
Еишәак азыңшуп ацәашы.
Дгыл еытк ала еиңш имлагоит.
...Игоит аты абжы.

* * *

Иқыцьқыцьуеит ацлақәа хьтәкны,
Анаатәи нас адыдқәеи хәацәоит.
Ахьшь еиңш ашьапхыцқәа ирыбжьакны,
Амацәыс аңша ача еиңш еионацәоит.

Са схәыцрақәа адырдқәа ирнуп,
Урт рнызхуагь сыда уао дқалом.
Уака сцацхаф кәаш-мцак еикәуп,
Исгәыдыччалоит, аха сгәы азырпқом.

...Уа иаха ианбахамоу насың?
Зегь хабаци азаза еиңш ханкаба?
Аңсыбаоқәа адгьыл ауп ртың,
Аха иабакоу хәпсқәа ртың, иаба?..

Аңсәахацәа дәыкәуп иццәкны,
Ирышьклахысуа адыдқәа хәацәоит.
Ахьшь еиңш ашьапхыцқәа ирыбжьакны,
Амацәыс аңша ача еиңш еионацәоит.

* * *

Изцарыда зхы ахынахаз?
Шәнарзыңшыр зегь гәашәтоит.
Ароаш хьшәашәа асы игәылнахыз,
Ацакья-мш иафәашәтуеит.

Ашьха уарба – қәыңса блақәа,
Хәгьежьуеит ихиаала.
Аңсәтхәа шлақәа – урт аңрақәа,
Уееицыхны урыниаала!

Мра хьышәахәа, цша ныкәара,
Уеақәыршәала рбашья.
Ғырба-еырба, нанькәара!
Сацкәашоит слабашья!

* * *

Аңша асуашәа-иамысуашәа...
Ақәа алагошәа-иаҕәыцуашәа...
Сгәы аҕан акы мацәысуашәа...
Схәыцуашәа-сымхәыцуашәа...

Кәара-кара цәажәошәа...
Ицәоушәа, уа иҕыхоушәа...
Сара гәыҕрак сцәажәошәа...
Имиц цыоук еиҕыхошәа...

Пыхьяаста зегь хәареушәа...
Ацых ухаа акы ахьрашәа...
Җаи абаа, сышцәәшәа,
Аостәацәа ршьаццәа хьшәашәа?!

* * *

Амш иаздыруам ацх агәала,
Амш агәалагы ацх иаздыруам.
Ухьяа узмырыр уара ухала,
Уара узыхәа даәазә дзыруам.

Амц аиаша неилароашья,
Каҳа-гыла исыҕагәышьоуп.
Ацхқәа ирыларсуп слабашья,
Шар аахәлаанза аҕсы ҕагәышьоуп.

...Моак сангәышьоуп.

* * *

Алашьцара кылнаблаауеит ацэашы,
Алашьцара ажы ахьеит, агы ахьеит.
Диоуп ихала абырг деикэышышы,
Уа гэаныла ишыкэсқәа дырзагыеит.

Ацых пшыаала инеиуеит икашышы,
Цыцлашарак абырг дахэагэышыоит.
Тқәак еикэфыртоит уахак инеипшы,
Маза цсцэахак гәацк дтахэагэышыоит.

...Алашьцара кылнаблаауеит ацэашы.

* * *

Амоа ишыкэу ирымбазакәа ацэкэырқақәа шлон,
Аха акәарахь ижэыланы, атыгықәа реипш иқшон.
Еилахауан икэыбаса, ашәах рәашәы,
Зегь тахама анацьалбеит, тынчрахеит уажәы?!

...Хәыцра хьшәашәак схы надцаны скараха
сыпшуп,
Акәымжәы ихаз еипш икәйт-кәйтны сызцаарақәа
хшыуп.

* * *

Амыҕ сахэит, сгэы иалоузеи,
Абнақәа сзырмылцгэышьеит.
Сзыфеит, аха азы иахароузеи,—
Ароашқәа сзырмыргэышьеит.

Сыхәра цоуп, аха с-уарада,
Са схазықәа исзымхәазеит.
...Сылбылзаргы сзызгәаарыда,
Санылпрыцшаз сзымцазеит.

* * *

Ацыс иацәа бна иацәа аеалакны шаанза,
Амза нташәаанза аккақәа ишәахәон.
Ашәтқәа рцапанқәа ныхшәаанза, ишәтаанза,
Хьаақәак иаарылганы сгэы танахәхәон.

Уажә чынчагы, кәраангы, бағыргы зегь ғыхан,
Ашыжь иапылан рыбжьы неилыооит.
Стыс иацәа, стыс хәычы, стыс акы агәтыхан,—
Ашәақәа ззымхәоз, иара ашәақәа ршьит.

* * *

Ацых еикәылашыца, икыдцәоит ақәа,
Ахыу-сыу, ахыу-сыу рымшуп слақәа.
– Ақәыцьмажә абжьоума? – акы сахәит уара афы
аст,
– Дамачажә афәы аума? – са спынцагғы акы таст.

Бга-мырцәа цыгә-мырцәақәа, убас шәчапшьала,
Пырхага зеазыкызгы заа ишәыбжьала.
Аха усгы ижәдыруз, гыгшәыг сацәшәазом,
Ақсәәаха даашәмыштын, убри сызицәцом.

Смаҫа хәыҫ Сариа

Уа цых бзиа, лыҫха бзиа!
Пҫыз хазынақәак – лассы.
Ан лсиа, уа аб исиа,
Акы нанырцахп рхазы.

Лыбла лхаччоит ашәахәац еиҫш,
Уи дмаалықьуп, длахьынцоуп.
Лыхәда цқәашаагь акакац еиҫш,
Сара сгәыҫрақәа ахаҫсоуп.

Уи макьана ажәак лфымшәац,
Лызқәагь амәычацт лыхцәы.
Уи макьана ашәхымс дынхымшәац,
Аха уртқәа зегь – уацәы.

Адгьыл ашәтра багымхароуп,
Ажәоан амчрала быхьчаз!
Быхьыз ахьыз набгалароуп,
Са стоурыхәф ишынхаз!

Уа цых бзиа, сышөт Сариа,
Дхычпапыруп, дынцөахөуп!
Сматанеира аамта асия,
Нак иагөыларшөны ицөахуп.

...Уа цых бзиа – мышты бзиа,
Псынтры бзиа – сныхөаөуп!

* * *

Сыблақөа надхалт ахахө ахь снапшын,
Сыблақөа сцөажөит схыпшылан амшын.
Сыблақөа аамцарсны ибналеит ахөыхө.
Сыблақөа лхөынчан, уи ныхөалтөит ныхө...

Сыблақөа аөыюқөа, акапқапқөа иргахьейт,
Ароашқөа, ашьабстақөа, абгабқөа ирзахьейт.
Сыблақөа рықөнауа ашьац иацөақөа ааит.
Сыблақөа рыцатөо ашөтқөа рызхаит.

Сыблақөа ршоит, аха гычразам, мап,
Са изгахьоу аблақөа еихазаргь калап.

* * *

– Узыргэамцуеи, иуҗахи,
Изуҗсаҗьои улша?
Уаҗа аҗаорае иуҗеахи,
Узышьҗеи, аҗша?

– Сааит абраанза изулак,
Саргы хьаак сагоит.
Еа җшақеак рыҗсыбақеак
Збозар хеа сеимдоит.

* * *

Хеыцрак далан, хеыцрак салан,
Аеырхаго җшак аған.
Лара илхеоз са сзы игеалан,
Лара лзыхеа сажеа хған.

Зегь абартан аҗых ныкеа,
Хызаҗек җхарак еиюнаҗеон.
Ла – лыюныка, са – сыюныка,
Шьҗа назаза хеицынҗеон.

Егъурым

Цъара абнақәа ххарцәеит, – егъурым,
Цъара ашәарах нхарцәеит, – егъурым.

Цъара зык тахарбеит, – егъурым,
Цъара ахрақәа харбгеит, – егъурым.

Лара хаца дымцеит, – егъурым,
Иара пхәыс дааимгеит, – егъурым.

Азәы дияанза дахшыит, – егъурым,
Азәы дыпсаанза даҳжит, – егъурым.

Азәы агәыр дыцнаркәкәеит, – егъурым,
Азәы арыжәтә даҳцәагеит, – егъурым.

Цъоук амал еимдырххоит, – егъурым,
Хтазырхоз рахь еихоит, – егъурым.

Цъоук хапсуара инагәтаст, – егъурым,
Цъоук хашәақәа инарәаст, – егъурым.

Цъоук хадгылқәа ртиит, – егъурым,
Хбызшәа хьаас ирымкит, – егъурым.

Ха хапсадгыл артқәа азыгарым,
Ас мацара хцозар хкаларым.

Сгәы стацәуоит, – сыхәра гъара зқәым,
Егъурым тархагоуп, егъурым.

* * *

Ацыхаз еицш бтыстуан,
Итамбазоз бакэын.
Сееикэа-ццышэ азэыстуан,
Уи хьтэы кэадырк сэақэын.
Фара мшқэак оеырхэыстэуан,
Убрака зегь лакэын.

Дхабжяхэмарцэкеит насшэа,
Уа цыныш мыждак – амзышэ.
Бысцырцит бсыцэшэазшэа,
Гэыроа хэашык снамцаршэ.
Исыцкэан ирхазшэа,
Итрысит сееикэа-ццышэ.

Ицзозеи уи аахыс?
Ушьта ашлара сашэхэеит.
О, ускан сгэы иаахаз,
Сыгэтыхақэа аражэхэеит.
Зны изыхыыз, игэахэаз,
Уажэ зыда кэарашхеит.

...Слакэ тыцгы оашхеит.

* * *

Ажэоан гэмцуеит, иахамшазеит,
Адыд ацыхэ ааихамшэазеит.
Уахынтыцуа – лабжыш кэаба,
Са сашэақэа – лацшы нкаба.

Аха сымоахь иаасырццакит,
Сбырфын бырса даасгэыцаскит.
Снапқэа лыкэа интасасит,
Лқышэ фацыхэқэа насэазытит.

Уажэшьта амза гэацха-гэацха!
Сара сгэаца тацха-тацха!
Лара мыжда еилыцча-еилыцча!
Уада хэычы онацча-онацча!

Лыцхарала зегь лырлахэит,
Са сыцкэынра сзылрхынхэит!

* * *

Адгыл иқәиоуп алашыцара,
Рыцқа, абырг еиңш иажәны.
Еихнацәазшәа хык азара,
Иңшуп амза ға шыаршәны.

Гәыхыи-гәалеи зегь рхыцра,
Ацых иақәххоит атса еиңш.
Ғаха снағом саргы схәыцра,
Зтың иахырцаз аңсынкәа еиңш.

* * *

Зынза нақ сыбғырцт,
Уа, бгәәғы смыцхәын.
Аңта хәашықәа цәырцт,
Цыс иацәакгы хәын.

Ба бхы иаҳа ибгәаңхон,
Бныкәон сара сцас.
Маңзак бааигәахон,
Баанаскәахон нас.

Сгәыңцәаны сыңшын,
Знымзар-даеазны...
Ба бызғың бағын,
Бееиґабкуан ес-ены.

Иңшәахон уа моак,
Шәаңшь-мцан сызлаз.
Быччабыжь ғамоак,
Ускан изыңсаз!..

Агәы атәы аеакуп,
Ғаґахәам, хнырхәым.

Иумырпхар ипсуп,
Са сыгәгы хаҗәым.

Уи сызцаз зегы
Сышықәсқәа дыркәит.
Шьта бхәыңым баргы,
Бымацәгы млакәит.

Исыздыруам бҗеиңш,
Пҗызла бызбалоит.
Бхәыцрақәагы ақәа еиңш,
Бызацәра иахыкәкәоит.

Бара ңа бынхәит,
Сара – наҗ хазы.
Сыхәрақәа ашәахәит,
Самхәәырц сыңсы.

* * *

– Сыршьхъазар җалап,
– Уршьхъеит.
– Сыржхъазар җалап,
– Уржхъеит.

– Икылкааны ихысда?
– Са соуп.
– Исацәажәо узустә?
– Уңсы соуп.

* * *

Мрагылара акалтқәа рымпыцак,
Ашәаңшықәа еырбон.
Нахъхы ҕара ажәсан иагәыцак,
Ҷаны шьхақәа убон.

Ҷша хаак әәоуп аеыроашьан,
Амшын быжь тәахьеит.
Сҕаҕын ләа цоит аеыриашан,
Азаза бахьеит.

Алада зхы ыҕызхыз адыд,
Шьхатәыла иҕәахуп.
Смоҕа, адәахыҕа унеиха, дад,
Мышбзиа узыҕшуп!

Аеақәа

Ҷада абахә, ахра зышқәа,
Ҷаҕа азхәыра – саанаңшын.
Наҕза, наҕ хара аҕта црышқәа,
Ссахы – иҕамбазац амшын.

Урҕ зегь уаҕа идыршанхама?
Ма иршьома уажә зегь рыхә?
Хара аеацә быжьқәа раҕама?
Ма дыгәхьяаргама Ҷьамхәыхә?

Адунеи зегь рызқәа инықәҕа,
Еикәагылоуп аеақәа.
Шьынҕа-кьынҕа, шьынҕа-кьынҕа,
Инархысуеит аҕшақәа.

Нас иабыкәу урҕ ааныжьны,
Изымбазашәа са сахьцо?!
Схәыцра змыжьны, сгәахәа нышьны,
Стәоуп аныхәаҕхыыз лаҕо.

Еилсыргоит аеақәа ирқану,
Раашья-рцашья рцыф-ргәыхә...
Аха иарбан руа иуану?
Акгы сзалкаауам, Цьамхәыхә.

ШЫЖЫК

Инеилысуеит ақта цымтәқәа,
Нас ахьяла еицш цьара еихтәалоуп.
Ацых иалцыз сыхәра ехымтқәа,
Ацыбылрача еицш сгәаца ихтәалоуп.

Әыхәак гылоуп инкахәыцуа,
Акәараш ацша ахауыуеит.
Ацәкәырдақәа зыцсқәа зхыцуа,
Аки-аки еибатәуеит.

...Лахәак кыруеит.

* * *

Сыхбыз хэаны ғыртызшэа саҳаит,
Саанапшызар, сгэашэағ азэгы дгылам.
Сеыхэа иатцэа заацэаны иршыаҳаит,
Ипзыртуада, ҳаи абаапс, мчы сылам.

Сыхбыз хэаны ғыртызшэа саҳаит,
Салахеит са схэыцра-бызкаҫаҳа.
Акгы ртамсырц слымҳақэа сшэаҳаит,
Аха ицқэа зшэаҳарыда апсцэаҳа?

Сыхбыз хэаны ғыртызшэа саҳаит,
Уи смацуарлагь сбарцағ иаауазырит.
Уааит ушэтышха, уашьцэа рышка уааит,—
Ҳнышэынтрақэа рыхэытхэытыбжь снырит.

...Сыхбыз хэаны ғыртызшэа саҳаит.

* * *

Ақша рышҳауеит,
Ахақэ кьақьақэа – сышьхақэа рҳақьақэа,
Азывцағ иубоит уахьцалак.
Ақстхэа цагыақэа – ашыжь адақьақэа,
Абар, уажэы абар, уахьыпшлак,
Ақша рышҳауеит.
Пыхьааста икэашэ-кэашэза, пыхьааста ипашэ-
пашэза,
Ахрақэарғ апстхэақэа хшыуп.
Ажэан иналаларц насшэа ицқрашэқьаза,
Амра иарбарц иазыпшуп.

...Ақша рышҳауеит.

* * *

Ецэак кыдшэит цхагэҭаны,
Уаҭа жэоан алахынцам.
Иоҕыкьасо ихыеаны,
Лабжышгөышьоуп, шэахэазам.

Ус акөгөышьоуп, уахьцалак,
Цэцашьак амазам аҕеипш.
Аецэақэагь аныцслакь,
Еибатцэыуеит ауаа реипш.

* * *

Ашэахэақэа аанкыланы узхалом,
Аха адгьыл зегь цааран шэахэада.
Ақэа ашьтақэа ажэоан ианхалом,
Аха адгьыл зегь сыпхарын қэада.

Ухэыцрақэа адқрац еипш ианымча,
Иуеитцоугьы уатөеибом, хэарада.
...Ибжыы қэақсатоит ахьыркөыбча,
Қагэқэа зегь хахэхоит хара ашэада.

* * *

Ғакалаза ибоит азахәә,
Азы айтоит, еилихуеит, ижуеит.
Иагхар хәә дшәоит ашәәхәә,
Ианбашәтри хәә ес-шар дазыңшуеит.

Дыцахуп нас иоцара,
Зааны иуалырқәә еиқәиршәоит.
Издыруам, издыр дзыхъзара,
Ирххоит, урт зыңхак рытиршоит.

...Дызшыша, дзырхагаша ааы,
Дзачычоузеи абас ауааы?!

* * *

Ицәыңлашо илхаәуеит ахышәәхәә, абар,
Зегь реиҳа иагәәңхо.
Иказам исымхәәц ашәә ахабар,
Зыхьшәә унахәә.

Ашьыцқәә реыңсақья аимдара иаәуп,
Ашәтқәә мааңшыцт.
Аңсызкыағы башаза, баша дыңшуп,
Ицәгәыр аамцысыцт.

Ачнышқәә ирфаша иашьтоуп рыеша,
Башоуп, ианиом.
Ицара-ңшаауа, икараха идәықәуп аңша,
Ахтәаларта абом.

* * *

Ичырчыруеит царақәак еицлабны,
Абгъыиатәақәа амахәқәа рызхом.
Илыхәлаччоит ашәтыцқәа реыпхьакны,
Азазақәагы рызхара дрызбом.

Дрылагәырғо дгылоуп лара лхала,
Ақшзарақәа лыкәшоит, илакәын.
Уи лыблақәа ацмызтгы ақсабара,
Ааңыра лашәхаргы каларын.

Сымға снахоит

Сымға снахоит кара-еиқамшәа,
Адыд амчра нацырқьо.
Цъара ақсы ашәа, цъара агәы ашәа,
Цъара ахақашәа аатырқьо.

Ғаца мшызааит – уа радеда!
Штак инықәыюеит сыбжыы.
Хык зықәшәаз иахь сапхьа инеида?
Хәрашәак наласқәоит ашәшыы.

Өага зкугы – ҳаит амарца!
Шәусқәа шәыцақәлап ушьта!
Чуани-чхәари угмыз, амца,
Мышра тыпыз уоната!

Иатәашьазар гәацк ахамта,
Уака ажәеипшь ашәа ласцоит.
Заза хәымта, мза тахамта,
Цәартанхала игәы касцоит.

Зпа дызцөыршыыз ан жөынтацөгьа,
Лхала лхьаа даназынхо,
Сзацымгөозаргь уи лыхәтацөка,
Гөыграк лыстоит деикөзырхо.

...Амш ҳарамқөа, амш ҳалалақөа...
Мрағашөара ашөаңшь қаңшьуп.
Срыцагөышьоуп сара суалқөа,
Сашөеи сылағырзқөеи еипшьуп.

* * *

Асы ақөа алоуп, ақөа асы алоуп,
Ажөоан ахьуқөа илагоит.
Асы уа сыблақөа ирхьықсалоуп,
Ақөа сзамөақөа ирхьыкөкөоит.

Уажө зегь тынчуп, зегьгы тынчым,
Акы азцаароуп өакы – атак.
Амахө хахақөа акгы рымчым,
Заа иазхьаацөеит ааңынак.

Мшык сазхөыцуеит, цхык сазхөыцует,
Цьара – ахымца, цьара – аңшахь,
Шьхымза ғышөтан цьоук ртыцуеит,
Цьоук нарыхөлақсоит убрахь.

Гөык саркьалуп, гөык тазазоуп,
Азын зышан исасуеит.
Акы аамғалоуп, акы назазоуп,
Гөыгрей гөынамзеи еибарқсуеит.

* * *

Хьаақәак рыетыхны иааспылт.
Игәымтәқәоуп, иңсымтәқәоуп, ишьамтәқәоуп.
Акы хысцәан, ҕа хык нархагылт,
Рыблақәа шхам хәашьк рхылт,
Урт хыццышәк иазымго гәылшьапқәоуп.

Адыдқәа срылоуп слахәны,
Ҷаиғашуеит даргы-саргы, Ҷаиғыхоит.
Сымшқа аҶатын еиңш сырхәны,
Насшәа уа мҶак насыркны,
МаҶ-маҶ инасғыхоит.

* * *

Сцыс хәыч, ацла ҶыпҶа зара,
Ҷшьаала аҶәа иалнахит.
УшьҶа бла хаақәак нахыслап,—
Гәыбылроуп.
Сеыхәа иаҶәа алашьҶара
АшьаҶага еиңш иашьнахит,
Хычпапыршәа адәқәа инархыслап,
Аапынроуп.

* * *

Ҳазбода, ҳзыкәшәода? –
Ажымжәәқәа хшьуп.
Ачанаә ҳазхәода? –
Рызцаарақәа еицшуп.
Атацацәа аазгода? –
Атаца дымшуп!
Изхәода? Имаҳәхода?
Зегь ҳаштақәа цшуп!

* * *

Агәы ахымыт, ушьта ацыс хәыч шәәхәазомыт,
Иабатахыз, азәгы абжыи хаа иаҳазомыт,
Зегь акрыфара иафын.
Аха ирымцаз рызхазомыт,
Ирызырсуаз иазыцшын.

* * *

Абҕацъмақәа азыжәра иафуп.
Ароаш быжь ахра иафашуп.
Ацәқәырпқәа еишьтоуп, еихъазом.
Аергъ еиңш уа схала сыңшуп.
Сныхәаңхьыз гәығроуп, имшуп,
Схәынчоуп, цъаргъы сызцазом.
Уртқәа мназозар уңсахь,
Угәы мыжда зағьоуп, изағь...
Ахаҳәқәа рацәоуп, аха ишәтзом,
...Сеидрума, иабаказ аңшахь?
Псызкра хәа илбаазар арахь,
Цәгәырк насмыркыкәа ихынхәзом.

* * *

Уа сыбзамкәа, ма сыңсымкәа,
Ацәа салоума, сааңшу?
Пшак тацәуеит уаха ськәа,
Ацгәы акьирууп изеиңшу.

Аамта гагоуп амза икыду,
Аха иззатахишь иаго?
Иара гәымтәу, сара схыдоу?
Бгак гәәтеиуеит ак гәынго.

Ацых хьшәашәа салахьшәашәа,
Сәаха-дагәоушәа сыңшуп.
Алашьцара лакта еиңамшәа,
Цъа иңсқәыршәуп, цъа импахьшьуп.

...Сашәа шьуп.

* * *

Алаҕаа аеырлаҕаны иҕыруеит хара,
Уарбак гөаҕеиуеит.
Ахьча иҕсаса ирхэырц рызхара,
Иаҕацаны дниуеит.

Абао рзымшазт, еилалоит лақаак,
Еиҕэызцода рыцҕа?
Акы рабжаага ухацоуп, еиҕашуеит ҳесақаак,
Ма ирхэо зегь рыцҕаа...

Азэ ҳабнақаа иабацаа иртәушәа иҕхьазоит,
Уаангыл зхәарыдашь.
Азэ ихәрақаа ицрыхоит, азэ аосҕаа дихьзоит,
Зтәы иагарыдашь?

Аашышь иахшаз рзы тыюрак архиан,
Уахь абга инанашьтуам.
Акәукәу-мазеича иахьаҕыҕмыз ицан,
Ахьяжь иахаштуам.

Рабцарқаа шыҕыхны наҕ-ааҕ еиқәырххо,
Жәларык еиҕагылоуп.

Ианбыкәу ианахдыруа иахзымхо, иҳазхо?
Хәыцрақаа срылоуп.

Зоызцаа ирыцәкьалахьоу апка еиҕш стәаны,
Зцаарашәк снарҕыхәоит.
Сычкәынреи сажәреи еицәхауеит сеимакны,
Еинышәоит, еиҕыхоит.

...Адуinei зегь еилыхоит.

Ааҕын

Пхарак уажэ сымш ааҕсақәа ажэын,
Исхапыруеит қәыпшра иацәарақәак.
Бла иацәак ахәлаччоит ажәоан,
Иацәа шәтқәак рәашәтуеит кацәарақәак.

Зыжь иацәак аца кәикәиуеит,
Пша иацәак пхәызбак илыдтәалоуп.
Үы-иацәак саманы инеиуеит,
Цыс иацәак ашәақәа сгәыдтәалоуп.

* * *

Сышьхынҕсылоуп.
Мраҕашәара ашьа ағашәуп.
Счавра еицысхын, снапқәа уаанза иназазом.
Ацәкәырҕақәа зынза изымтысуа иажәуп,
Цыс иацәакгы ачырчырбыжь уаҳазом.
Ачныш хәыцқәа ажәоан алабжышқәа ршәуп,
Хьаак иардысын рымцәыжәоақәа рызкьазом.
Мраҕашәара аҕынца шьазшәа ашьа ағашәуп,
Пшак гәәтеиуам, имацәысуам, идыдзом.

...Сышьхынҕсылоуп.

* * *

– Амраѣ иџеирыдашь? Даара ихароуп, – рхѣеит,
Кысшьасгы иамоузеи? Даараза ицоуп, – рхѣеит.
– Хѣи цьоушьт, уи снамцасны илбаазгарым
зныкала,
Иныџѣцаны аџыка еиџш иузысхрын аџхныгала...
– Нас иуџырхагоузеи? – Угѣыхѣара зымназеит...
– Амра зынзалаша хѣкыак санымиазеит.

* * *

Маџ-маџ изыџуеит аџѣашы.
Иззыбылуа ибомашь лашарак?
Аџых иаџѣызуеит лшарак.
Аха игом, игазом иара абжы.
Исыдушѣа збоит саргы харак,
Амрагы иснаџашам џхарак,
Маџ-маџ изыџуеит аџѣашы.

Маџ-маџ изыџуеит аџѣашы,
Шьџа иамам анџыра хнырхѣышьа.
Усгы еиџшым зегь хѣџсышьа,
Иззыгѣаџуа исгѣыџцаны сшы.
Ахы заџѣгы ааџсеит, иааџсагѣышьа...
Иџымкыаз зыџсеи, изыџсагѣышьа?..
Нас уигы насываџа ижѣжы.

...џѣашыкгы са сзыхѣа убылгѣышьа.

* * *

Сынкахэыцуа кырза стэан,
Нас аҗтақәа хысцейт.
Ацых зылач аасырған,
Акәымжәы еиҗш исшәыстцейт.

Ушьта сдәықәлап сдырзаны,
Сынасыҗ неихасхап.
Уака луадаә сназаны,
Сцәамаҗтәа ныкнасхап.

Лгәацаә пхарақәак лацо,
Даасыргәырҗап кырза.
Нас сыюныҗа смыццакзо,
Сеаласкәабап лымца.

* * *

Зааны имоасын амш қәрахымза,
Алашьцара ауп зегь еилазхәаз.
Иҗабуп хәа уасхәоит, схәымца,
Ацых кырза исыцнаскъазгаз!

Хыза пхоушәа ахәа рықәстоит,
‘Фымт шәышьҗали, тынч шәышьҗали!
Ахәыцқәа реиҗш акәицқәа сырцәоит,
Шыри җали! Шыри җали!

* * *

Ажәла еипш иаңсаҕыан алша,
Адыд аарлаҕа игэынқыеит.
Ахэың иеипш еимхэоит аңша,
Ақәа илеиуагы хьтакуеит.
Са сзызхэыцуагы хьанҕацеоуп,
Хэшэыда иқэхаз храцеацеоуп.

...Хааңсацеоуп.

* * *

Бҕыжөцас икасыңсон схьаақәа кэйт-кэйт,
Схэыцра шьамтлаҕэқәагы еихыстэон ашаха
еипш.

Сычхара сгэытаҕэхэа еизызгон гэйд-гэйд,
Сгэытрақәа сгэытаҕэхэа иназгон ашара еипш.

...Аха аңатхь еипш исзымжэгэшыеит саамта
таңэны.

Саақэхеит ус, ахьча илабашья еипш сзатэны.

* * *

Амшын схылан, исыцөмачхеит, итшәахеит,
Маҕак иҕам ашьха зышқәаггы са сзықәа.
Ҙада схалан ажәәан саркыа лаҕәцәахеит,
Адгғыл дуззагь наҕ снахысит агәадықәа,

...Ныхәоуп, нықәа!

* * *

Агәгәақәа цыара абцарқәа тҕьоит,
Ихыкыасо ицоит ауаа ршыа.
Цыара ашьхақәа хысуеит, ибгоит,
Цыара амцақәа, азхыцрақәа, аҕша...

Атыцқәа рзы еиҕашуеит цыоукы,
Амалаз еишыцәак еибарцсуеит.
Уашта узаазазггы аразкы,
Иуиааиз дузымцаакәа избоит.

Ахәрақәа ашәахстақәа рнуп,
Избоит адунеи зеггы шцыкәкәә.
Ҙадгғыл ахагъежьра иаҕуп,
Ацыхқәеи амшқәеи ацрыкәкәә.

* * *

Гылароуп, каҳароуп,
Саамта сызхом.
Сацгәароуп, снахароуп,
Еиқәтәаз деиқәхом.

Сажәа ансыззырымго,
Сыхәрашәа схәоит.
Сааңсара сыңыргәо,
Ауртқәа срызцоит.

* * *

Суп илеиуа, иалоу қәоуп,
Игәамтц-хамтцеит аңша нақ.
Ацых сзацымгәо ихьантоуп,
Амца тыцәаауеит суаңбақ.

Апқа жәәанаә имәахқан,
Абжы азнамгартә иааңсацәеит.
Схәыцра ахызацә еиңш итқан,
Амоан схы-рахәыц пнацәеит.

Бара – азацә, сара – агәақ,
Шьта ҳаицәызит, ҳаихьзазом.
Алоақ кыдшәылеит суаңбақ,
Шьта акәиц рацәоуп, сарпхазом.

Қәоуп илеиуа, иалоу суп,
Еибаркароит хьтәи гәырәеи.
Биетә бжатоуп, бхәаа бкасуп,
Алу иалагоит бдунеи.

...Қәоуп илеиуа, иалоу суп.

* * *

Ахаҳәқәа еицыпшын,
Хьта ағамызт,
Пша суамызт,
Итынчын амшын.
Амза зегь лакәшьо,
Уа ихтәала иеырбон.
Са схыланы сакәшо,
Шьамхыла скәашон.

* * *

Гарабжък ааоуеит адрыгә-дрыгәхәа,
Сабик дгароуп – сара соуп.
Ацәа утали шышь-наани хәа,
Сыкәа ашәа хаақәак таңсоуп.

Акгы сцәызт, аха акгы ахықан,
Сахьашәк сзааиуеит еишьтаххы.
Сан арыцқа, бшьамхқәа ртықан,
Сықәтәоуп адгьыл ашьамхы.

* * *

Еиҫаҫтар сҫахын абгы иҫшаз,
Аха нагзашьас иамагәшьяз сгәаҫа.
Исыҫон рыбжьҫа ныҫак излыҫсааз:
Уи узахәом, ҫара ҫаикәырха ҫа.

...Лафҫаран аҫша-кәаша зыҫаз.

* * *

Реыршәагәшьеит, ҫарала сырзаамхәазеит,
Атыҫ – азыҫа рнаҫы сырзаамгазеит.
Иҫаҫеит, еиҫа ҫаҫеит, сырзымжьазеит,
Анаҫалбеит, азәгы сыхә изымшьазеит.

Уразкы ада сыҫадгыл, сызхаҫаазом,
Сызлаархәаша даек шыҫамгы гәртәазом.

* * *

Агаѣахь ддәықәырцеит шылак хзаага хәа,
Изхыччоз ишиархәаз амшын аф дназеит.
Ацәқәырқәа еикәибаца иңылеит агәгәахәа,
Уака злагарак, ма цак имбазеит.

... «Дңызшәоз» ркәышрак сызшәахәом бзанцы,
Амла ишакуаз итабеит рыхурзы.

* * *

Ирхароузеи ашьацқәа канзазар?
Хьтацеоуп.
Ирхароузеи абгьыцқәа капсазар?
Ихәцеоуп.

Ирхароузеи аурт цегьақәа сызар?
Зынроуп.
Исхароузеи зааны сыңсызар?
Цыхәтәоуп.

Амшын

Зны иубар, тыпқа лаша ллақта,
Нас аблақәа тикәәцәаауп арацәа еицш.
Ғазны – иеыцәааз абырг иуахта,
Зынгы иуеишуеит ахыу-хыуҳәа алацәгәа еицш.

Иаацсаноума? Итынчуп уажәы, абар,
Иеыхарымашь, ирласны ихәашьрыма?
Сшыуазыруа уака сгәы нташәар,
Уцәкәырқам хәа ацәкәырқәа иршьрыма?

* * *

Снацәкәарақәа быкәәә еимдоит,
Ирбаз ртәуп.
Хқышәқәа неилацәо ипытуеит,
Хгәацәә аапнуп.

Амца еицш, уа бшоура сыхьшуп,
Хәи цьоушьт, сбылзом.
Бқәыпшра зегь ажәра сафуп,
Бара бтабазом.

* * *

Ацлақәа бғыдаха иаақәхеит анша,
Абжьарак рылшара зегь нырххьеит.
Иахантәарак зтәымта итагылаз ақша,
Акымзарак амчым, ибыргхеит.

Ахақә зегь збартоу са сылақш азхоуп,
Иахышьтац еицакрада ишышьтац ишьтоуп.

Пхызла

Жәәан алакыца хәашьза,
Хьаала адунеи танақәқәон.
Амра ласкьон итааза,
Штак акны амыткәмақәа рқәон,

Уа ажәлар рацәан, ирацәа,
Цыс иацәак наргон ицсны.
– Закәызеи? – қәа сиязцааит анцәа, –
– Поет дук дацәызуеит Ақсны.

* * *

Шьта сыбжыы узахьзом,
Сгэы ахэатэы рацэоуп.
Са сдунеи сакзом,
Уи сдунеи тшэацэоуп.

Ирацэоуп сызжъаз,
Исцэыпсыз еихауп.
Хара сашьцэа згаз,
Ааигэа сацьал хауп.

Зны ашэак сатэын,
Иахъа азыхэа – ацаа.
Ибатэыз батэын,
Исызгэамтэит заа.

Азэы иныс сықэзом,
Исырпхоз дматхеит.
Са сдунеи сакзом,
Уи сдунеи тшэахеит.

Дыткъазеит икэал,
Сызтилоз акэарт.

Азэы изыхэа – амал,
‘Еазэы изыхэа – акэардэ.

Азэы схыпша икэадырт,
Азэы изы сажэа ажэит.
Азэы ихы исырдырт,
Азэгы сымшра ижэит.

Цьаргы схаа цазом,
Сыпсафы ихахэхеит.
Адуinei сакзом,
Са сдунеи тшэахеит.

* * *

Ҳа ҳанеикәшәа ахаҳәқәацәкәа шәтит,
Акәаҗа-җаҗа блак итамзо дәҳәыпшрахеит.
Аапынроуп ҳәа акәукәу җнатит,
Ашҗақәагғы бара бымшра рымшрахеит.

Ҳа ҳанеикәшәа аитцашыыцра қсит,
Ажәәан аҗы еилачырчырт ацарақәа.
Атлақәа неилысуа ишыацәхыртәит,
Аҳкәажәцәа реипш еихытаруа рзарақәа.

Ҳа ҳанеикәшәа азыхкәагғы әеакын,
Ашыжь-шара ашарақәа иршараха!
Аеыццышәқәа рағәрақәа рҗакын,
Адунеи зегь ҳа иахзыпшын ишанаха!

...Ҳа ҳанеикәшәа.

* * *

Азәы изыҳәа иҗоу – цароуп,
Ғазә изыҳәа – мацуроуп.
Гәата-бҗата аҗсәәаҳа дхалоуп,
Гәалеи гәыхыи – игәыбылроуп.

Изҗахыда мшәан са сажәа?
Изаҳагәышьода са суаз?
Маза уцәуала, угәжәәжәа,
Нас уанышәала узыниаз...

Акы заухәода, зыгәра угода,
Ауахәамақәа анҗацәу?
Азацә иакәымкәа узырқхода,
Апҗа кәала еипш уанзацәу?

Азәы итәылаз игәы ахы алоуп,
Дәәазә дхалоит зегь җины.
Гәыда-хыда – аҗсәәаҳа дхалоуп,
Ажыхәҗа еипш аҗсәәа иҗакны.

Икагәышьам пхәака ацашәа,
Моак ҳанызаргь – еикәшароуп.

Сацьал имцаца иеыроашья,
Азэы уа сеишэа дахатэоуп.

...Зегь уаароуп.

Ас ахаца иниахьада?

Уажэыгы ишэмахацзар уа избэхэ нашэасахэап,
Уа избэхэ нашэасхэап, ишэасхэо неиташэхэап.
Аизарахь днеиуеит уи уапа уаарала.
‘Сыкэпалла дынтыцыр, дааргоит еада-риала.

Хай, абаа хацак абас дызбахьада?
Уарада изаххэалап, гэыгра ашэоуп рада.

Абцьар дазгагоуп, данацхалак дкылпшуеит,
Хшыюла дбарцьеиуеит, ажэала «иеиркэышуеит».
Рышьтыбжь шытыцыр, аоаркэа дызрыуам,
Аоыжэра итахуп, аха аныхэаэа издыруам.

Дызтэыда, дзыхшада, иара дызтынхада?
Уарада гэышьаза, гэтыха ашэоуп рада.

Шықэсыла итацэгэышьоуп уи иаб иуалырқэа,
Аха дрыдтэала изжьоит хэа дафуп ауаа дырқэа.
Ашьха дыхэнугар, ақала изыргылом.
Бга шытак дхыңшылар, ааигэа дузынкылом.

Уарада радара, рада дзаазада?
Уарада гәышьаза, хьаа хеыгоуп рада.

Инижьхьеит иабдуцәа зқәаарыхуаз амхәырста,
Ачараф – аура акәым, изхәацәком абыста.
Иаштаф дфырцьануп, агәылара дпәтхьуп,
Ипқәыс лкны дкәартуп, иахьиафтам дарбагьуп.

Уарада ас еипш, ахаца инихьада?
Избахә сымхәацызт, иагьысхәом иахьада.

...Уарада гәышьаза гәак ашәоуп рада.

* * *

Узхьыңалоз уацсуеит,
Җаи абаа, улакәхеит.
Умчқәа кәадахеит,
Узхьыңалоз уацсуеит,
Узнышәаз уархеит.

Ақьақьацәа урәаччоит,
Ақьақьашья уцеит.
Кәтағькәак удырцеит.
Ақьақьацәа урәаччоит,
Қьажәцас «ураазеит».

Ихәынгоушьоз уашьтоуп,
Уажә иаҳа ихаахеит.
Угьама даеакхеит,
Ихәынгоушьоз уашьтоуп,
Ухара ааигәахеит.

Иурехәоит узпырцыз,
Уажә иаҳа иуаахеит.
Рыбызқәа удырқхеит,
Иурехәоит узпырцыз,
Рымгәақәа урыхәхеит.

Уан арыцҳа узхьылцыз,
Лааңсара фәхеит.

* * *

Дьехэагэышьяаит аехэао изхара,
Акгы ухьуам уи азын, уара.

Иузхымблааргы ацэгьахэаоцэа ркышэ,
Уеацэыхьча, иаркы уоны ахышэ.

Ацсымтэ имгэаф иламыс цэахуп,
Уеаниута, уашэагы фэацэахэуп.

Аичырчао дузыцсахуам бзанцы,
Иухьумырсын хаи абаацс, ижэзы.

Аеырцагыао дцагыаз – егыаурым,
Ирыцхара дацаз – уагарым.

Акэардэ тата еипхызуа уимжьяаит,
Хаи абаацс, мардуанс укаимцааит.

Акы изхом ақақааоы, дкэарбзоит,
Ахэынцэа еипш уилымхааит, дкэазоит.

Аха ацсахоы думышьтын, ахахаи,
Цсадгылда унижьюеит дануиааи.

* * *

Аполитика ус ауп, – хэа дсабжьон азэы, –
Уажэ икоу аеацсахыр алшоит уацэы.
Шьымтан акы ухэароуп, шьыбжьон – даеакы,
Фымт унатэароуп зынгы ағэра уфакы.

Аполитика ус ауп, – убас ауп, убас,
Уривсроуп ианривстэу узыхшаз унрыгэцас.
Узхара иапырхагоу думбароуп уашья,
Азэ парала даахэа, еазэ тыпла дыбжья.

Кыргы исычхаит, искакеит, егьсымхэеит,
Нас ирхэыз гыгшыгцас ишсылшоз сыхэхеит.
Иныхэафа шытахп уара, шэааи ауао «кэыш»,
Диаанзагы иззыцэгьахаз зан лгэыхэпыхш.

* * *

Ицыцашаха акөац, ачашө...
Хаз абыста еихачаңа.
Акамбашь харцөы, ачаҳаржө,
Арашых, нас ачаңа.

Тырңка-тырбза – аласба еипш,
Имгөа мтөыр иеишьит ауп.
Иғразозар ажыхөта еипш,
Иңсадгьылгы ааиөишьит ауп.

Зыца кылцөоу аҳаңшьа...

Иенавеикуан ианыютөыз,
Ианацаотөыз дыбналон.
Иоықөгылан ианҳөатөыз,
Ҳазөагылаз дырнаалон.

Икөа иңара нтацаны,
Дыцөон уи ахаңа.
Пхьака анырҳөа иезаны,
Дыңан иаб иқөаңа.

Уажө уизызырөыр нақ-нақ,
Икацатөқөоу идыруеит.
Аха днықөтөан еазөы икөөкө,
Азы хөашьқөа дрыруеит.

Уара шөырқөак аазала,
Иара убаҳча дтазааит.
Уара аусқөа урыхьзала,
Иара ихьыз хөазааит.

Зынгы иеитакны аласба еипш,
Димцақяқоит ихео.
Далацөажөит Аңсны аңеипш,
Ауаа раңхьа дхыхео.

Дыңхашьяп хөа игөы итазам,
Ма ихшаз дрызхөыцны.
Иара имыхөо акгы дағзам,
Имгөа-млашь даатыцны.

Псахшьак амам иказшьа,
Ауао баба, хыда.
Зыца кылцөоу аҳаңшьа,
Ауалыр ду ыда.

* * *

Унаскья ухөар, дқөацазом,
Уаагыл ухөар ддөықөлоит.
Ианеиныркьо дкөашазом,
Ианакөыцлак днықөлоит.

Аөы изакөцтом акөадыр,
Арығала дөыжөлоит.
Иаамацөысыр, иаадыдыр,
Хыцөахыртас дужөлоит.

Усда-хөысда фөахрақөак,
Хырбза-көырбза, гөахөа...
Кьахьак, лымхө мафөақөак...
Иахбац өөадахөа.

* * *

Иажәа зыроашшәа икашуеит,
Аха кәышрак ацамкәа.
Усгы ҫымтҭа ауаа изыцшуеит,
Зегь ирееип хә иацхьака.

Ех, иахьшәыцасхәогь ахәтам,
Аха ацәахрагь сацәахом.
Алагажәа ацсы анахам,
Ацыхәтәажәагь хацәахом.

* * *

Иаамта цахьан...
Имшқәа наскьон еишьтагыла,
Ацә аацса еипш иқәра цакуа.
Дааигәыцәеикуан пхәызбак гәаныла,
Димпыцкьон лара дыццакуа,
Иаамта цахьан.
Игәы инаталон анкьа дмажәзошәа,
Ицәоан шьапы аймырст ихазын.
Ибон адунеи хьантазоушәа,
Уи цьоукы рзыхәа иласын.
Иаамта цахьан.
Ихы дызцәыбрагьуаз ихала,
Илымхәә ихәхәон ихынхәны.
Дзатцымгәо дацан игәала,
Ихәыцрақәа рыла длақәны.
...Иаамта цахьан.

* * *

Иеы икөадырын, агәра пцәеит,
Амца днахәлатәхәан ипсит.
Ахьшь икын, ахәы ицәынцәеит,
Июнахь дзыпхъаз дымсасит.

Шәырк еихеихан, аха цәак,
Цьара иәалоны рымбеит.
Иашәа зымнаскъеит рацәак,
Зык еитцихын, итабеит.

Аха «акы алан» хлахьынца,
Шьта өакала деикәыршәоуп.
Цьоук наицгәан, аханза,
Зегь «хәхьныкәигаша» дтәоуп.

* * *

Схышә инасуеит апыккахәа,
Ацәыкәбарқәа реырзазом.
Иутахызаргы хәпқа хәа,
Исыхлафуеит, сдырцәазом.

Цәыркыа-цәырас, маза-аргама,
Ажәоан акны акәаш-мца.
Изыз, ицәаз еилнакаама,
Апша рыцхә хьшәашәаза?

Зегь агәыцак, акгы нмыжкәа,
Ацых цшьаала еитамәасуеит.
Ихышхыцәо схәыцра змыжкәа,
Саацсаха сыртазысуеит.

* * *

Мраҫашәарахь схы рханы сышьтоуп,
Сзырцакуазеи?
Усгы уахь ауп наунагза схы ахьдырхо,
Ажәәан акны ахшыи алаҳәеи еишьтоуп,
Еимаркуазеи?
Излахәмаруа ауп, ишнеишнеиуа иҫазырхо.

Ацәкәырҫақәа кара-уараха иаауеит,
Рхьаақәа шытыхны.
Шәыҫра абра ауп хәа, иҫырҳасуеит ақәара.
Ачныш кәашқәа урҫ ирхаҫыруа иҫәауеит,
Рышыжь ныхны.
Нак ибналоит, нас иҫәуарц рызхара.

Харацәамкәа цыск ахәыц хәыцқәа каҫсоит,
Изыкәшәазеи?
Ацәал хьшәашәа илбаанашьтгәышьеит аҫсы еипш.
Адуinei зегь аеы иҫрыжьыз еипш иааҫсоуп,
Иҫызшәазеи?
Уи хәгәахьчоит, нас хәгәажәгәышьоит азы еипш.

...Мраҫашәарахь схы рханы сышьтоуп,
Аха шәаасҫеипш!

* * *

Ацлақәа ыцәеит мацк реыларкә,
Ацәа иалоуп аеқәагы.
Амцагы ыцәеит ахәа аенылак,
Ицәоит ашәтқәагы, адәқәагы.

Цыси шыхыци аҫхызқәа рхыцәоит,
Саргы сыцәап сызхара.
Ацых, харт зегь ан леипш хурцәоит,
Аха узырцәода ура?

Сыбна

‘Ырпшза, шәтырпшза ахычпапырқәа, –
Акакач џежықәа – сыхықәа!
Сдырчыхәчыхәуеит аҳаскынкәа,
Сдырлаҳәыхуеит абығықәа.

Уа цу-цу – рцу ыырпағыа,
‘Ырлас-ғағәыбзығ пшақәак...
Каңа-чаңа жьажә, жьапаркья,
Ғакәыр-кылпақәа ешқәак.

Уака, мцәыжәәа иацәа атырас,
‘Ыцәах-ғеихамк амлағәыр...
‘Ғағәәа-ғеимса аңшы ахылас,
Кылкәыр-мылкәыр абағыр.

Ныцак-аацак, цыск абжы хаа,
Нықәпала-аақәпала хьажык.
Уа нықәтәа-аақәтәа рдәына ғыха,
Цәыркья-цәырас бгахәычык...

Уа ахыыр-хыыр, – азыхь насыпла,
Уа: хәығ-хәығ – акәара еиқәтәом.
Хазы дунеиуп сара сыбна,
Уака сацьалгы сазгом.

* * *

Исыңхьоит шыта сызынра еиқөышла,
Сахьгылаз-сахькаҳаз неитасхөоит.
Атыққа еилысхуеит лабжышла,
Ашьыжьқа гәыграла еиласхөоит.

Шәсыгәтамсын, сангәамцуа, шәымгәамцын,
Иаҳымңшааит шәымхәан иара игәы иакәшөо.
Сара анкәа сынхозаргь цлак амцан,
Зегьы-зегь сырналон сьікәба-кәшөо.

Аха насшәа дызбеит зегь «згәалаз»,
Ихәлаз дышныкәашаз «дырны».
Зыңсадгьыл иагәтасуаз амалаз,
Ххәаагьы хтоурыхгьы аакәадырны.

Дысцылеит хазжьоз аеыроашәа, –
Атыңаз даныкәңо афырхаца.
Уи зы кәармак азыхәа унаиашәапк...
Игәы акәзар – хы злымкәазо аихаза.

Избон цюок қрақрахон аңина еиңш,
Ахшыодақәа ахыбжа ахьырзыршоз.

Цюок халон, цюок гәылцуан агәил еиңш,
Сыжәлар мардуанцас иахьыршьоз.

Ус ауп, ашыла гәза еиңш амған,
Сзыкәгәыгуаз цюок ахәгәышьон слыхәта.
Аиаша цюок амахә өеиңш иамған,
Цюок накәшон захәарцәитцас сыхәда.

Насшәа, ех нас Гәымста ахықәан,
Суазқәа зегь схьыкәасуан сгәакуа.
Хәхәы хьшәашәак скараха схы ықәын,
Иршьуазгьы срыцтахон уақа.

Зны кәыбақәак хызфон сыңсала,
Сахәшьцәа снарыдтәалон суоуны.
Сацгәышьан имиц ргәала,
Сақәын сыңсадгьыл сыхцәоуны.

Ус, сабгьы... Сашьеихабгьы насшәа,
Еиқөыхьшәашәа хашта интыргеит.
Сашьеицыб дыспырцт игәы сыхшәазшәа,
Аңсәәақәа сангьы дысцәыргеит.

Аха сымға сануп скақа-бғало,
(Амалгьы смьрхәаит иансырхәашаз).
Ашьыц ухәан-схәанқәа исхьынхәало,
Хәағыхла снарзытрысуа абашаз.

Шьта сызынғыы сыцхьоит еиқәышла,
Сзыхьазазғыы сзыхьымзасзыы еиҫасхәоит.
Ацыхқәа еилысхуеит лабжышла,
Ашьыжықәа гәығрала еиласхәоит.

...Сыхәрақәа хәрашәала иҫасхәоит.

* * *

Сытәхәоуп, са сымоақәа кырцхуп,
Ирхәыз шәарахцас сеицасуеит.
Аамта аҫамчы хьшәашәа сыцхуп,
Чархьқәак саарфыршьырц еиҫасуеит.

Адуinei ду жәагәоуп уахьыпшлакгы,
Изрыцгәом агәы иқәжью ахахәқәа.
Урнышәароуп зны улықәшәалакгы,
Насшәа напы-шьашә умхьахәкәа...

Шьыри, ах шьыри, сҫахәахаа...
Еиҫау саниазом, сазыпшгәышьам.
Исмазакәа гәтыхак ахәаха,
Баша сымоасыргь сҫахгәышьам.

Сашәа, сзықәгәығуаны исымоу,
Суапа еицш уара сурпчалароуп.
Сыцсырггы уа чыхьқәак сышрылоу,
Сышьхақәа сҫәа-сжыы думырбароуп.

...Уцқәыршәны уҫалароуп.

* * *

Уцəоуп, аха ус ианбанза – уфыхароуп,
Уцоит, аха ус ианбанза – уаацсацəоуп.
Уааикəтəазаргы ус ианбанза – еыхароуп,
Иагья уургы уфəхашам – ушлацəоуп.

Урбылцəоит иулауггаз, иуламзо,
Умбылзаргы фымт икылцшуеит уежəара.
Еилкаагəышьоуп зегы-зегь ахынагзоу,
Аха иацəымгуп жарт уи избəхə ажəара.

* * *

Икажара, игыларə, ицашьяжə,
Хьяажəак, нас чыхьжəак иацызоуп.
Ифыханы зыцыхжəа ирашьапжуа,
Ашəа хəырбгьыцк изабызоуп.

Абырг əзеибафа ихыжəтəалоу,
Издыруда рыцжа дзызхəыцуа...
Хтысжак еишьталаны игəйдтəало,
Ижəара ауп акəанч еипш изныцуа.

Днеиуеит əазə иаамтажəа ихамшьажəа,
Ажауагы ицəмацхоит дзыфыхəоз.
Ашжам ижаркьоит ацхамшьажəа,
Пыхьашəа исфызцəоуп жəа дзыхəоз.

Сымшжəа сызпыртцхьоу, сызхьымгазо,
Акы цəоуп, дəеак еикəсырхаз цəыцоуп.
Сычжабжьи стəуабжьи сфыкьасо,
Сыгəынжрєи сгəыгжаржəеи срыцоуп.

* * *

– Иухъзеи улацѣақѣа чны?
Ацѣа угуп цабыргны...

– Цхы агѣаны еицш лара даасхалт,
Нас уи акѣхеит, кыр хайдхалт.

– Хаи цѣоушьт, дарбан уаазырцшыз?
– Лара лоуп, уара уззыцшыз...

* * *

Уажѣшьта уаха сылшазом,
Сқѣыцшра цоит инықѣхѣаша.
Цъара ахъшаша сықѣшазом,
Ихѣлазом ианыхѣлаша.

Хьтак ахаан иацымгылоз,
Угѣы рцхашьас еицари?..
Моахѣасцала иныкѣалоз,
Бгѣцымкыра абеидырри!..

Сгѣыгра хѣыцқѣа сгѣыцакны,
(Избоит уртгъы гѣыгърашѣа).
Схала зацѣ иныцакны,
Схы иазысхѣоит сыхѣрашѣа.

Аңша

Иаамақарит, иаамақар...
Ирымпыцкьаз хагацас.
Зны ацәуабжь алақмар,
Нас итынчхеит тацацас.

Ус дыроегьых иааилашәоит,
Иабахьоугьы агәалашәом.
Аңша ацлақәа хнажәжәоит,
Аха ссахәыцк азалыршәом.

* * *

Сеитапылт аапнык, аха исзымхеит ахауа,
Сабантәаауа азацә, сабакоу саба?..
Иразкыдада ароаш, уаргы-саргы хауа?
Абахә ианпыххаала ицоит уцәкәырца.

Сыенадцан сазызырәуеит саб илабашья,
Хәит уеырхаца хәа иснықлоит ибжьгы.
Тагалан аңша асшьоуп абгьыцқәа рқацашья,
Аамта сақьазар, исхарам акгы.

Срызхәыцлоит лассы-ласс хара апқақәа исхысло,
Урт ахьтақәа ргәыцк еиңысуеит, еихьзоит.
Амацәыс цәаатәаауа сгәаца иантахысло,
Сыхәрашәа ськәыршо, сыхәрақәа ззоит.

Дарбан са сақара издыруа сзыргәакуа?
Ухьяақәа уәанрута, угәтыха мцоуроуп.
Иабакоу урт ссызцәак, иабакоу иабака?..
Азә малуп деилазгаз, егы – мацуроуп.

Азә шыкылк дахьынқалоуп, азә амцқәарта
итәартоуп,
Иубоит даәазә иажәа ахапшья еиңш иштацәу.

Ишэартан зегь реиҳа, зегь реиҳацәка ишэартоуп,
Уааигәа ауаа мацымкәа, арахь уанзацәу.

Сеиҥапылт ааңнык, аха исзымхеит аҥауа,
Бжаҥашеи бжаҥазеи дунеик еимдырххоит.
Иразкыдада арҥаш, уаргы-саргы ҥауа?
Саргы абахәҥа срыжәло, срынҥыххало сцоит.

Сгәыҥра

Усда, аха ажәала рыеҥарыхәҥоит,
Рбыкь быжкәа ҥгәацакәа ирҥахәҥоит.
Аахәара, аҥира, ацәылхра...
Ас шака ҥзычҥари, сгәыҥра?

Урҥа да ианхалатәу еинаалоит,
ҥша хьшәашәак насыр, ибналоит.
Уа, ацкәара, ахатара ргәыхра...
Схала снумыжыгәышьан, сгәыҥра.

Рыеҥышьтых рышькылкәа изрынҥылом,
Уҥәан-сҥәанла еибаркуп, иузынкылом.
Иаҥуп дара аиаша ацәа аыхра,
Уарак уоуп сзыкәгәыгәышьо, сгәыҥра.

Сашәа ҥәа-ҥыхла инапылоит,
Сыбызшәа аҥсы инаҥрагылоит.
Исымчым аҥсхыхыю иҥоҥыхра,
Схәаақәа сырхәумтәым, сгәыҥра.

Сыңсадгғыл ғыт-ғыт иртігәышьоит,
Рңыбақәә кәрышьла идыртәгәышьоит.
Иаәуп уара уныхра, са сныхра,
Ас ххала хабанзазцо, сгәығра?

2006 ш.

Слабашья

Избоит сара абырг илабашья,
Аеыжеләә илабашьягь – хазы.
Ақәырс-лабашья емырәашья,
Нас ахьча илабашьягь – иңсы.

Шәарыцара ицоз илабашья,
Хаз тәыргә лабашьяк ңшзаза.
Аңхәыс лабчашь иамам кәыншьашья,
Аңшьага лабашьягь царза.

Нахьхьизантә, азқышықәсқәә ирыцәқь,
(Зны шьамәан, зны рымәә разкын).
Хазхысхьоу зегьы-зегь ргәыцәк,
Иаауан дара, акака ирызкын.

Идырзуам, рыхтысқәә, рыгәтыха,
Урт сгәәца назаза еиқәырхоуп.
...Иихьоугьы нас имицгьы шәзыхәә,
Са сажәә-лабашьяқәә хиоуп.

* * *

Амза-ға лақшит,
Итынчуп ақара.
Пхарак насыхьшит,
Исыцылт сақара.
Сгәыграқәа хынхөит,
Сдөықөылт ныкәара.

Амза-ға лақшит,
Иаачырчырт ацыс.
Иацәа ғыцк лацәкөит,
Иастарызеи хьзыс?
Алашьцара феит,
Шәахәак анахьыс.

Амза-ға лақшит,
Аблақәа тыцьцьо.
Зыхьқәак ааласит,
Ахьыр-хьыр иччо.
Сгәахәарақәа прит,
Сыхәрақәа хырчо.

Амза-ға лақшит,
Абырггы дәахеит.
Шьац иацәак цысит,
Адгьыл дәаакхеит,
Сгәалақәа зегь цсит,
Сьцых ашәахеит.

Амза-ға лақшит,
Хәи абаа, – разкуп!
Цеи лашак диит,
Ныхәапхьызк изкуп!
Инасың фәнаҗит,
Хәыштаарак еикәуп!

...Амза-ға лақшит.

* * *

Сыгәағра бцарны ишәйкәныстоит,
Уи нахыс уаҕа анысзымшо.
Сашәақәа ахраҕәа рхыстоит,
Шәзышара хыреырц шәанзышо.

Сеигзазом сгәы цшқа шәыхызозар,
Шәымға сыркаәлап сыбжәала.
Сиаша цҳаны ишәйбжәазозар,
Наунагза инхыстап шәйбжәара.

Аха акы ыкоуп ицшьоу, сара исхареи?
Уи ныхны сыңсы цқәа сзыршәытом.
Сыңсадгьыл азхәыцреи азхәареи,
Санцсугьы санбзоугьы исызшәытом.

Ахқәа

Ғыхәа иацәа еыхәак.....	3
Анцәа иацәоуп.....	5
Сцәашы.....	7
Асаркәалқәа.....	9
«Ицәтәоуп уажә азиа цшьаала...».....	10
Тамара.....	11
Атак.....	15
Агарақәа.....	19
Сышәтыц.....	21
Ацых.....	22
Кәыбча.....	24
«Абнакны схала снатәеит...».....	26
Аапынтәи ацых.....	27
«Адәеиужькәа адәышәтқәа иртәуп...».....	28
«Сахәәеуеит сыңсы...».....	29
«Дафуп уи бысцәхихырц, дафуп...».....	30
«Имацәысуеит...».....	31
«Ацша кәанда ссахәкәа ахәоит...».....	32
«Ароаш трысқәа, ахра дукәа ианрылбаакьо...».....	34
«Ажәәанаф – атынчра...».....	35
«Бжыда-шьтада ацта шкәәкәа...».....	36
«Ацәыкәбарқәа снапсыргәыцәкәа дыртәуеит...».....	38
Сыхьшь.....	39
Шьыри, нанькәара!.....	40
«Ацшеи сареи кыр ҳайдхалан...».....	41
Стыс.....	42

Ашәт.....	43
Пхәаса акака.....	44
«Стәоуп хыхәык сыенадцашәа...».....	45
Апшеи сарей.....	46
«Маза ииз хәа дубазом...».....	47
«Апстхәақәа хылоит шьхатәыла тахәхәо...».....	48
«Пхарак хазгәамтакәа ишьуп...».....	49
«Апша хәалахеит...».....	50
«Изатәым – затәым...».....	51
«Ахьаца азара тапха ссирк илзароушәа...».....	53
Русудан.....	54
«Са сыңсы адгьыл азымхазеит...».....	57
Апқақәа.....	59
Шьхатәыла.....	61
Бара.....	62
«Еык кьыркырын – саанарпшит...».....	64
«Имацәысит, ихысит, идыдит...».....	65
«Еибырхәоз ашәтқәа?...».....	66
Амацәыс.....	67
«Амза-ға сыхәрақәа анырын...».....	68
«Тып еимак-еиғакра...».....	69
Стәыла хәыч ашьхақәа.....	70
Ацәыкәбарқәа.....	72
«Апша слымха итахәытхәытуа...».....	74
«Иарцәгәагәышьеит, иарцәгәеит апша апан...».....	75
«Ағаанахт гәылшьапк аашәышәны...».....	76
«Ашәапшь мраташәара...».....	77
Агәыгра.....	79

«Ажәан ғырхәсуеит, хаз аецә қапсоит...».....	80
Азыз еипш исылакшоит... ..	81
«Шьта аеабатәахри апша...».....	82
«Сыцәар стәхшәа-истәхымшәа...».....	83
«Заза хьыбла... нас ашәшы...».....	84
«Ихәгәышьоуп, ихәуп...».....	85
«Ацых лашә сацлашәхеит...».....	86
«Ароашқәа леиуеит ихыкьаса...».....	87
Адыд.....	88
«Ацлахь маң-маң амырхәагақәа ааскьон...».....	89
«Анака-арака хьычпаңырқәак...».....	90
Пыхьей уажәи.....	91
«Стыс зацәы рыцха змыртынчуа акы азцәырт...».....	93
«Апша ақәа апсакьейт, ақәа апша арбаазеит...».....	94
«Сшәапшьуп, сара ашыжь сашәапшьуп...».....	95
«Амоа днықәылт арпыс атрыгә-трыгәхәа...».....	96
«Быччабжь хьыцәцәаны...».....	97
Акәарағы.....	99
«Амш зегь зхәыцыртоу хацала снацгәароуп...».....	100
Ароаши сарей.....	101
«Ажьыргәыцқәа еипшым...».....	102
Адәыпсшәақәа.....	103
Акызқәа.....	105
«Амра схазырттрақәа иртазоит...».....	107
«Цьоук сныхәәа харгалт...».....	108
«Доусы рхьаақәа хаз-хазын...».....	109
«Изыстада гәытрак сандәықәлоз...».....	110

«Ақарма атла ахалара иафуп...».....	111
Ухәан-схәанқәа.....	112
«Ацәыкәбарқәа амахәқәа ирхьыцәцәо...».....	116
«Ажәоан агәағ аума...».....	117
«Ашьац аагага ацтхәақәа хьышьшы...».....	118
«Қәыпшран исгәашьамхыз...».....	119
«Угәыла доашьоуп, ииуа-иихәо зегь аархәуп...».....	120
«Хьаа лашәык хьшәашәаза сгәы атанза икылнатәоит...».....	121
«Ахьышәахәа ашәтыцқәеи амахәқәеи ирықәлашоит...».....	122
«Баацәырцит ашара быеналак...».....	123
«Апша гәамтны иасуеит уаха ацыршә...».....	124
«Азы еилашуан...».....	125
Жьашәараан.....	126
«Издыруада апша хьшәашәа агәала...».....	127
«Гәыграқәак сынрыжьхьан усгы...».....	128
«Апша ласқәа гәапха-гәапха...».....	129
Апсызқәа.....	130
Кәап, кәап.....	132
«Дхамандаз, дхацындаз ззырхәо дыпсит...».....	132
«Зегь хәипшызаап...».....	132
«Аеы хьша алоуп, иззахзари, хәқхом...».....	133
«Ғымтзақәа сеикәызыюр сизыпшуан...».....	133
«Скама уааха смоґа хәыц, умшәан...».....	133
«Азәы дсышьтан, азәы дсыцын, еазә сапхьақа дцон...».....	134
«Ацых хьшәашәа ашьхақәа инарәзын...».....	134

«Нак-аак еидеырбалоит ахәқәа...».....	134
«Ацныш агәеисыбжь амшын иныхтәаланы...».....	135
«Рқышәқәа ахьышәахәа нагәзит...».....	135
«Ашьхарахьтә ахьтақәа еышәала...».....	135
«Скәицқәағь ыцәеит, саргы сыцәеит...».....	136
« – Уцәуоума рыцқа, акыр ухьома, ухәума?...».....	136
«Избан ушьта зегь зымчу са сакәушәа...».....	136
«Уа оеыкәаша дуней дук иахамтаны...».....	137
«Апшатлакә асаба ағачын акы агәалоуп...».....	137
«Инкацәуеит аптхәа кәашқәа ихьцуа...».....	137
«Ибылгәышьеит амәқәа са сдыртхаанза...».....	138
«Ахра сықәгылоуп абааш еипш...».....	138
«Асы шьталан хәылпазы...».....	138
«Аптхәа сәахәомызт, хьаак сәанахәомызт...».....	139
«Ахьта шьта уаха акы аналымшо...».....	139
«Исыхәдацәцәоит ажәоан хьшхьцәа...».....	139
«Изулакгы ахәдаарахь сыхәнеит...».....	140
«Уақа иназыкәтәашаз акы анамба...».....	140
«Абао рыбжьаршәуп избоит алақәа...».....	140
«Аоартә ала акәицқәа сырәыцын...».....	141
«Ацәқәырқәа ацых ишнахәласуаз иқәырцеит...».....	141
«Дылеыжәпаны апсышәак ихәан дыццакны...».....	141
«Ашьхьцқәа ашәтқәа иахьрылаз иаапсон...».....	142
«Аптақәа хьцт реыршәшәа-реырқаца...».....	142
«Аеы ашта иахьықәым...».....	142
«Заза блала инеилацәкәысуеит шьыжь ашьацқәа...».....	143
«Амацәыс, адыд, о, тынчрак абакоу?...».....	143
«Сгәы зегь ргәыпцәхәқәа схьаакәа пытуан...».....	143

«Исыздыруам рхъаакъа, ргъырсакъа...».....	144
«Иахантэарак ацэа хаа иалан...».....	144
«Уажэ сахътэоу зегь ракака...».....	144
«Абгарымцкъа цэыртцъеит уаха зааны...».....	144
«Ахэыцракны хысбыжъкъак гон ицарза...».....	145
«Лабжышла сбылцэеит...».....	145
«Абагыр хэыц аеыларкэны...».....	145
«Сашьтан исзымхоз...».....	146
«Уабантэ аауа? – соызак дцаауеит...».....	146
«Ахахэ снахан саанацшит...».....	146
«Избоит адунеи зегь еакушэа...».....	147
«Иоацхахан смота леипш амра нахъхыза...».....	147
«Сызхаану зегь схэаанза, исхаанхоз сыртэыртэит...»..	147
«Ашэткъа шэтит, ашэыркэа шэтит...».....	148
«Игэылак динаалом, иыызцэа игэацхом...».....	148
«Сахъцалакгы хэыцрак сышьтоуп...».....	148
«Снапала азахэа ахцэыркэа еилысхит...».....	149
«Зегь збартоуп. Сара ашэшьырахъынтэ сыцшуеит...»..	149
«Дхаган, аха зегь гэынкыло...».....	149
«Исызшеит дыроегыых, иашоуп...».....	150
«Аамта рацэа намгакэа...».....	150
«Базыцшын акыр аамта сбара...».....	150
«Ачныш кэашкъа ахышэхэа рыцныланы...».....	151
«Акэарахъ хаацэыртцын хэылпэазны...».....	151
«Леилакъ – ачныш гэышгы шкэакэа...».....	151
«Амца сыхзыжыыз...».....	152
«Амца еикэысцарц ахэа ааилсырхт ишатаны...».....	152
«Ахыыр-хыырхэа бжыы хаак сахауеит...».....	152
«Шеит сгэысеанзамкэа шъхатэыла икказа...».....	153

«Ахра азамоае шэахэакэак шанхоуп...».....	153
«Ацша ацстхэакэа храк иахнацоит иапынкыла...».....	153
«Сызгэыгыртэаз сымшатазеит...».....	154
«Скъышэкъа бэазытуеит бкъышэкъа сэазытуеит...».....	154
«Сакэабон иахъак акъа схыкэкэа...».....	154
«Азаза цкъыш ашьац иацэаракъа ршьоума?...».....	154
«Уа цхыкгы рымжыацкъа, мышшьарак рымшьацкъа...»	155
«Ахра ацэаэа иныкэтэаны шэахэакэак еицэажэоит...»..	155
«Азацэра уаха ианазамтаза цсыхэа...».....	155
«Амацэыс сзыбжызатгы, ахышыгы стаххомызт...».....	155
«Ахра иоавцит амра агэы рахатзаны...».....	156
«Урт ракэгышьоуп уажэ ханасыц «хы азто...».....	156
«Иахъыцрызеи? – еицэажэон ацэкэыртэақэа нкатэаанза...».....	156
«Сажэакэак илазом, сашэакэа цэылицоит...».....	156
«Зывцала инеиуа закэызеи мшэан, цстэкэоушэа?...».....	157
«Ала-чацшыао хэы агдырхом, ицхарцазом...».....	157
«Иузеилымхыз ашэыртэақэа мышэтит хэа иумшьын...».....	157
«Ишэтуеит, аха азбахэ шытыхны еицархэазом...».....	157
«Шьта иацэарак ыказам, абгыцкэагь капсеит...».....	158
«Ахахэ шкэакэа ашкэакэара акэарафэы ицсит...».....	158
«Азахэакэа ираазаз ирмышэеит...».....	158
«Шьацэхы-шьацэхы, акъа ахракъа ирыкэхэашоит мац-мац...».....	158
«Изыцэшэози анацэалбеит ацых...».....	159
«Мшынцас даннылацш ашыцра...».....	159
«Дшахыэхэоз уи амоа дызнысхъаз...».....	159
«Акъыцмакъа бцъарла ирцэызгоз аеадажэ...».....	159

«Алюа амюа еинылеит иааимыгган...»	160
«Бгыц џеижк уа сапхья инкашэеит...»	160
«Апша ашьтыбжь сыхэда иахоуп ипаны...»	160
«Акэара аеыцэкья ахахэ изымпшаакэа даауеит...»	160
«Акэыцмакэа блакы-блатэо, аеада ашьа рэашэуп...»	161
«Ишэартахар, ажьа атэарта ацсахуеит, иазыхынхэзом...»	161
«Уа схэыцра уаниазар? – хэа сцаауеит...»	161
«Алашьцара адунеи иазымкызт...»	161
«Апша слабашья иныкэыртэа...»	162
«Амш ашара арашых еицш иахын...»	162
«Иахьеиныркыалак икэашоз ахаца...»	162
«Амцабз акэицкэа ршыра азымчхазазт...»	162
«Амюа снангылеит ашьац иацэа снылсны...»	162
«Смаацшызтгыи иабаздыруз сшыцэаз...»	162
«Сара апшатлакэ сфатэаауан...»	162
«Шьяпы затэ тэанхала еицш ахэ зшьарыда...»	163
«Адгыл иныкэцсоит адыд афэыха...»	165
«Игоит аты абжы...»	166
«Икыцкыцэуеит атцлакэа хьтэакны...»	167
«Изцарыда зхы ахынахаз?...»	168
«Апша асуашэа-иамысуашэа...»	169
«Амш иаздыруам атц агэала...»	170
«Алашьцара кылнаблаауеит ацэашьы...»	171
«Амюа ишыкэу ирымбазакэа ацэкэыртэакэа шлон...»	172
«Амыц сацэыкэкэит, сгэы иалоузеи...»	173
«Ацыс иацэа бна иацэа аеалакны шаанза...»	174
«Ацых еикэылашьца, икыдцэоит акэа...»	175
Смафта хэычы Сариа...	177
«Сыблакэа надхалт ахахэ ахь снапшын...»	179

« – Узыргэамцэуеи, иуҭахи?...»	180
«Хэыцрак далан, хэыцрак салан...»	181
Егыурым	182
«Ацыхаз еицш бтыстуан...»	184
«Ажэоан гэамцэуеит, иахамшазеит...»	185
«Адгыл икэиоуп алашьцара...»	186
«Зынза нак сыбгырт...»	187
« – Сыршьхыазар калап...»	189
«Мрагылара акалткэа рымпыцак...»	190
Аеакэа	191
Шьыжык	193
«Сыхыыз хэаны фыртызшэа сахэит...»	194
«Апша рышхауеит...»	195
«Ецэак кыдшэеит цхагэҭаны...»	196
«Ашэахэакэа аанкыланы узхалом...»	197
«Сакалаза ибоит азахэа...»	198
«Ицэытцлашо илхэоуеит ахышэахэа, абар...»	199
«Ичырчыруеит царакэак еицлабны...»	200
Сымюа снахоит	201
«Асы акэа алоуп, акэа асы алоуп...»	203
«Хьяакэак рыеҭыхны иааспылт...»	204
«Сцыс хэыч, атцла тыпцха зара...»	205
«Хазбода хзыкэшэода?...»	206
«Агэы ахымызт, ушьта ацыс хэыч шэахэазомызт...»	207
«Абҭацмакэа азыжэра иафуп...»	208
«Уа сыбзамкэа, уа сыцсымкэа...»	209
«Алахэа аеырлакэны икыруеит хара...»	210
Аапын	212

«Сышьхынңсылууп...».....	213
«Амраә иөеирыдашь? Даара ихароуп, – рхәеит...».....	214
«Маң-маң изытуеит аңәашы...».....	215
«Сынкахәыцуа кырза стәан...».....	216
«Зааны имәасын амш қәрахымза...».....	217
«Ажәла еиңш иаңсақбан алша...».....	218
«Бғьыжәңдас икасыңсон схәақәа кәйт-кәйт...».....	219
«Амшын схылан, исыңәмаңхеит, итшәахеит...».....	220
«Агәгәәхәа ңәара абңьарқәа тқьоит...».....	221
«Гылароуп, каҳароуп...».....	222
«Суп илеиуа, иалоу қәоуп...».....	223
«Ахаҳәқәа еиңыңшын...».....	224
«Гарабжык аәоуеит адрыгә-дрыгәхәа...».....	225
«Еиңәәастарң стәхын абғьы иәшәаз...».....	226
«Рәыршәәгәышьеит, қарала сырзаамхәеит...».....	227
«Агаәахь ддәықәырңеит шылак хәага хәа...».....	228
«Ирхароузеи ашьаңқәа канзатар?...».....	229
Амшын.....	230
«Снаңәкьарақәа быкәәә еимдон...».....	231
«Аңлақәа бғьыда иаақәхеит анша...».....	232
Гҳызла.....	233
«Шьта сыбжы узахьзом...».....	234
«Хә хәнеикәшәа ахаҳәқәәңәкьа шәңит...».....	236
«Азә изыхәа икоу – қароуп...».....	237
Ас ахаңа иниахьада?.....	239
«Узхыңалоз уаңсуеит...».....	241
«Дьәхәәгәышьәаит әәхәәә изхара...».....	242
«Аполитика ус ауп, – хәа дсабжьон азәы...».....	243
«Иңыңашаха акәәң, ачашә...».....	244
Зыңа кылңәоу аҳаңшьәа.....	245

«Унаскьа ухәар дқәаңазом...».....	247
«Иажәа зыроашшәа икашуеит...».....	248
«Иаамта цахьан...».....	249
«Иәы икәадырын, ағәра ңңәеит...».....	250
«Схышә инасуеит апыккақәа...».....	251
«Мраңашәарахь схы рханы сышьтоуп...».....	252
«Аңлақәа ыңәеит маңк рәыларкә...».....	253
Сыбна.....	254
«Исыңхьоит шьта сызынра еиқәышла...».....	256
«Сытәхәоуп, са сымәәқәа кырңхуп...».....	259
«Уңәоуп, аха ус ианбанза – уәыхароуп...».....	260
«Икаҳара игыларә, иңашьақәа...».....	261
«Иухьзеи улаңәәқәа чны?...».....	262
«Уажәшьта уаҳа сылшазом...».....	263
Аңша.....	264
«Сеиңаңылт ааңнык, аха исзымхеит аҳауа...».....	265
Сгәыгра.....	267
Слабашьәа.....	269
«Амза-әә лаңшит...».....	270
«Сыгәәгьра бңьарны ишәыкәнысңоит...».....	272

Рушьбеи Ҳазарат-иҶа Смыр

СЛАБАШЪА
Ажәеинраалақәә

ББК 84(Абх) 6-5
С 62

Рушбей Хазаратович Смыр

МОЙ ПОСОХ
Стихи

Аредақтор хада: Енвер Ажьиба
АкьиҶхьиы: Тома Барц-Ҷха

Аформат 70x108/32. Икацә. акь. бҶыыц 8,815. Инықә. акь.
бҶыыц 14,9. АҶацаҶқа №316.

АҶсны АхәынҶқарра
“АкьиҶхьиыны”
Ақ. Ақәә, Ешба имоә, 168.